Ժ· ՏԱՐԻ 2885 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 7 ՀՈՌԻ 4386 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1893 18 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1311 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	[illegible]		150
»	»	Վեցամսեայ	»	75
»	»	Եռամսեայ	»	40
Օտար երկիրներէ		Տարեկան	Ֆրանք	56
»	»	Վեցամսեայ	»	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.		Տարեկան	Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ			Ղրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 16/28 ՍԵՊՏ. 1893

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՐԱՆՔԸ

Բ.

ՔԱՐԱՀԱՆՔԵՐԸ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Եթէ աղիւսագործութիւնն այնքան յառաջ գացած է և տարուէ տարի յառաջ կ'երթայ Կ. Պոլսոյ մէջ՝ պատճառը Կ. Պոլսոյ շուրջ քարահանքեր չգտնուիլը չէ. կան. բայց բանեցնելն երկար գործ է, փոխադրութիւնք բազմածախ են, որով շէնքն աւելի սուղ կ'ելնէ քարով քան աղիւսով։ Տեղական քարահանքերու քարերը Թրիէստէի և Մալթայի քարերէն աւելի աժան չեն, և երբ մեծ շինութեան մը ձեռնարկուի, խնդրուածին չափ չի կրնար հայթայթուիլ։ Վասիլաքի էֆ. ուշագրաւ հաշիւ մը տուաւ։ Առնաւուտ գիւղի քարահանքէն Համազգային Անկելանոցը խորանարդ կանգուն մը քարի (ծանրութիւն 850—900 քաշ) փոխադրութիւնը 45 ղրուշ է, (սայլի մը օրական.) նոյն քարն հանքէն հանելու ծախք 25 ղրուշ՝ ճարտարապետին կողմէ ղրկուած բանուորներ աշխատցնելով, և շէնքին մէջ զետեղելու համար յղկելու կոկելու ծախք 60 ղրուշ, գումար 130 ղրուշ։

Իսկ մէկ խորանարդ կանգուն քարի մը ծածկած տեղն աղիւսով հիւսելու համար 200 աղիւս պէտք է, որ կ'արժէ 20 ղրուշ, փոխադրութիւն 20 ղրուշ, բանուչէք 8 ղրուշ, գումար 48 ղրուշ միայն։ Թէպէտ մայրաքաղաքիս մօտերը կան քարահանքեր, բայց աւելի աժան են, թէեւ նուազ տոկուն, աղիւսով շինութիւնք։

Կայսերական հրաման է որ Համազգային Անկելանոցին պատերն ամբողջ քարաշէն ըլլան, աղիւսը ներքին որմերուն միայն գործածուի, և [illegible] տեղական քարեր ի կիր առնուին, որք Եւրոպայէ բերուած սովորական քարերէն աւելի ամուր են։ Վասիլաքի էֆ. կը հետեւի այս պայմանադրութեանց, և կ'ըսէ թէ ասով ո՛չ միայն շինութեան դրամը մեծ մասամբ երկրին մէջ կը մնայ, այլ և շէնքն հաստատուն կ'ըլլայ, և տարիներով նորոգման չի կարօտիր. զի պատերուն կը գործածէ Պանտրմայի որձաքար ([illegible]), որ ո՛չ խոզանակ կ'ուզէ, ո՛չ կրանակ ([illegible]), ո՛չ ալ ծեփ ([illegible])։ Յաւարտ Խրիմու պատերազմին Վասիլաքի էֆ. շինած է Անգլիացւոց եկեղեցին ի Թոփհանէ և պատերն հիւսած է նոյն որձաքարերով, որք անեղծ կը մնան, մինչ ուրիշ ո՛և իցէ պատ քանի մը անգամ ներկ և ծեփ պիտի պահանջէր, ապա թէ ոչ՝ պիտի փլչէր։

Պանտրմայի որձաքարն 35 սանդիմեդր երկայն, 25 սանդ. լայն, 20 սանդ. հաստ և 25 քաշ ծանր քառակուսի կտորներէ բաղկացեալ է, հատն 100 բարայի։ Պանտրմայի մէջ մին Հայ, մին Յոյն, մին Եւրոպացի երեք վարձակալներ հանք բանեցնելով Անկելանոցին համար կը հանեն այս քարերէն հաւասար քանակութեամբ (50,000ական հատ). և չորրորդ հանք մ'ալ նոյն ինք Վասիլաքի էֆ. կը բանեցնէ իւր գործաւորներով։ Այս բաց կապոյտ քարերու նաև պատին թանձրութիւնն և տոկունութիւն տալու համար կը գործածէ մուգ կապոյտ գիրամիթ, երկրորդական քար մը, որ ներսի կողմէն ծեփ պիտի ընդունի։ Իսկ պատին ուղղաձիգ սիւներն և պսակ([illegible])ները կը ձեւացնէ Մագրիգիւղի սպիտակ խոշոր քարերով որք կրային (calcaire) են, լաւ կը յղկուին, որով յոյժ զարդական են, միանգամայն դիմացկուն։ Ի Մագրիգիւղ մասնաւորական հանքատէրներ կը բանեցնեն 18 ական ([illegible])․ զի ո՛չ միայն Անկելանոցին այլ և Հանրային Պարտուց Վարչութեան կեդրոնական պաշտօնարանին և Ծովային Նախարարութեան ու սպառապետութեան քար կուտան։ Վերջապէս, հիմերէն վեր գետնի վրայ պատերուն դուրս ցցուեալ «հողաթափը» ([illegible]) կազմելու համար Վասիլաքի էֆ. կը գործածէ Առնաւուտգիւղի հռչակաւոր կարծրաքարը, քարափներու ([illegible]) [illegible]ները, զորս ինք կ'արտադրէ հինգ ականներէ, վարձու բռնած ըլլալով տեղւոյն յոյն հասարակութենէն, որոյ սեփականութիւնն են այս քարահանք, ելակի արտերուն մէջ։ Փոքր մաս մը Թրիէստէի քար կը գործածուի զարդական շինութեանց համար։ Եւրոպայէն կը բերուին նաեւ երկաթեայ ձողերը, կղմինտրներն, ու չիմէնթօն. իսկ կամարներու նուրբ և բազմաձեւ աղիւսք, ինչպէս ներքին որմերու աղիւսք, ամենքն ալ տեղական են։ Տեղական են նաեւ հաստ գերաններն որք կորուելով տախտակամած պիտի ձեւացնեն։

—[illegible] շինել չպիտի տաք կաղնի փայտով։

—[illegible]՞, ի՞նչ բանի համար։ Մեր այն ապագայ հիւրերուն պարզ տախտակամած մը չի՞ բաւեր։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԻՆ ՇԱՀԸ

Այս պայմաններու մէջ կառուցուած 18,600 կանգուն շէնքի մը կանգունին երեք օսմ. ոսկի առնլով, Վասիլաքի էֆ. ո՛և իցէ ուղղակի շահ չակնկալեր։ Բարոյական շահ միայն կը յուսայ, որ է արժանանալ իւր Վեհափառ Տէրոջ համարման, անձնուէր ծառայութեամբ մը պսակելով պետական ճարտարապետութեան երկարամեայ շրջան մը։

ԱՆԿԵԼԱՆՈՑԻՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Այսպիսի հաստատութեան մը մատակարարութիւնը տարեկան ո՞րչափ ծախքի կարօտ է. —Բաղդատութեան եզր մ'ըլլալու համար, կը յիշեմ մասնաւոր հասարակութեանց բարեգործական հաստատութիւններուն ելմտացոյցն, յորում կը տեսնենք թէ՝ միջին հաշուով պատսպարեալի մը տարեկան ծախքը 10էն 12 ոսկի է։ Այս դիտողութիւնս ի մասին Յունաց Ազգ. Հիւանդանոցին ճիշդ կը գտնէ Վասիլաքի էֆ. (ինչպէս ճիշդ է մեր Հիւանդանոցին նկատմամբ եւս), յորմէ թէպէտ կը հետեւի թէ 1,800 անկելոց համար տարեկան 18—20,000 ոսկի ծախք պէտք է, բայց գիտել կուտայ թէ Հիւանդանոցք բժիշկներու, դեղագործներու, դեղօրէից, հիւանդապահ պաշտօնէից և հիւանդաց յատուկ խնամեալ սննդի համար բացառիկ ծախքեր կ'ընեն, որք նոյն համեմատութեամբ պիտի չգտնուին Անկելանոցին մէջ, որ աւելի զինուորական հաստատութեանց ոճով պիտի մատակարարուի, և հետեւապէս կը կարծէ թէ գտնուելիք բացառիկ հասոյթներէն 15,000 ոսկի պիտի բաւէ 1,800 հոգւոյ։ Բայց չի կարծեր որ 1,800 պատսպարելոց թիւր միշտ ամբողջ գտնուի։ Անկելանոց մտնելու պարտականութիւնն իսկ բաւ պիտի ըլլայ շատ մը մուրացիկներ ո՛չ միայն Անկելանոցէն այլ նոյն իսկ Կ. Պոլսէ հեռացնելու։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Վասիլաքի էֆ. «հօրքէն տեսած» գաւառացի ճարտարապետներու մասնաւոր դասակարգի մը գռոզութիւնը չունի, թէպէտ նիւթապէս անոնց ամենէն աւելի յաջողած է իւր ասպարէզին մէջ։ Իւր գիտցած բաներուն վրայ ամենայն պարզութեամբ կը խօսի։ Իւր մանկութեան ժամանակի Պոլսոյ շինութեանց ակնարկելով, կը յիշէ թէ այժմու Բերայի սիրտը կազմող Բարմագ Գափուն այն ժամանակ բանջարեգինաց պարտէզներու շարք մ'էր, և անոնցմէ ալ առած էր «Փօրթալըզ» տախտակներով կազմեալ վանդակորմներէն ([illegible])։ Անսի փոքր մը հեռու Բողղ[illegible]պէջի նոր շինած 300 այսչափ սենեկանոց մեծ օթեւանին հիմերը սովորականէն աւելի խորունկ իջած ըլլալով, գտնուած է ընդարձակ գերեզմանատուն մը, հաւանօրէն ճենովական շրջանէն։ Ինքն իսկ ժամանակաւ աշխատած է Ճիպալիի վրայ Քիլիսէ-Ճամիի նորոգութեան [illegible] հողացած է կրօնասէր կայսերազն իշխանուհի մը, և երբ նորոգութեան կը զբաղէր, տեղւոյն իմամն, հնագէտ մարդ, իրեն յիշեցուց թէ Երկոտասան Առաքելոց անունը կրող այն նախկին տաճարին գմբեթին չորս ոտքերէն միոյն ներքեւ Առաքեալի մը գերեզմանը կայ, և Վասիլաքի էֆ. հոն կը գտնէ Անդրէաս Առաքեալին գերեզմանը։ Սխալ է այն կարծիք թէ Գարիյէի աղօթատեղին, Էտիրնէ Գափուի մօտ, Այա Սոֆիայի տաճարէն աւելի հին եկեղեցի մ'է. Այն գիւղական (Խօրա) տաճարն յանուն Յիսուսի Քրիստոսի կառուցուած է Միքայէլ Կոմնենոս կայսեր ձեռամբ և ծախիւք (ԺԱ. դար), որոյ պատկերն ալ կայ դուռներէն միոյն վրայ՝ բազկատարած առ Աստուած ձօնելով իւր կերտած սրբավայրն. իսկ Այա Սոֆիան, որպէս յայտնի է, Մեծին Յուստինիանոսի օրով կառուցուած, կամ կառուցումն ի կատար հանուած է (Զ. դար)։ Իրաւ է սակայն որ Գարիյէի սքանչելի [illegible]ները շատ աւելի աղէկ պահուած են, և կը ներկայացնեն հին և նոր կտակարանաց գլխաւոր պատմական դէպքերն, և կ'արժէ փոքրիկ պտոյտ մ'ընել այս ուշագրաւ հնութիւններն աչքէ անցընելու համար, զորս կայսերական հոգածութիւնն անեղծ պահել կուտայ, իբրեւ իւր փառաւոր սատանին գեղարուեստական զարդերէն մին։ Իսկ եթէ Այա Սոֆիայէն աւելի հին տաճար մը կ'ուզէք, վերջերս հաստ մը երեւան եկած է Վլանկայի կողմերը մզկիթի մը շինութեան առթիւ. զի ժամանակաւ Վլանկայի բանջարանոցք ([illegible]) ծով էին, Պոլսոյ նաւահանգիստը կը կազմէին, և այն եկեղեցի նաւաշինարանին յատկացեալ էր։ Պոլսոյ եօթն բլուրներուն գագաթանց վրայ ի սկզբան կառուցուած էին մեծամեծ եկեղեցիներ, և հիմա ճիշդ անոնց տեղ, և կամ զանոնք, կը գտնենք Կ. Պոլսոյ ամենէն գեղեցիկ և մեծափառ մզկիթներն, որք արուեստասէր Եւրոպայի զարմացման առարկայ են միշտ, իրենց յանդուգն և հաստատակառոյց ճարտարապետութեամբ, յորում վաղեմի հայ արուեստագէտ աշխատաւորներն եւս իրենց մասնակցութեան բաժինն ունեցած են։ 1865ի [illegible] վերջանալու պահուն ծագած (և այն համաճարակին սնհետացման պատճառ կարծուած) մեծ հրդեհն եղաւ շարժառիթ որ կառավարութիւնը Պոլսոյ այն եօթն կատարներուն երկայնութեամբ մեծ պողոտայի մը շինութեան ձեռնարկեց՝ Սիրքէճիէն սկսեալ մինչեւ Ֆաթիհի կողմերը։

... Այս պահուս հայ բանուոր մը ներս մտնելով, խոնարհաբար մատաց շինութեան գրագրէն փոխարինող հայու մը, իբր և ընկերոջ մնացեալ աւուրչէքները նշանակուի և խնդրեց որ կարգադրուի. «զի վաղն հայրենիք կը վերադառնամ»։ Ճարտարապետն ըսաւ որ սպասեն վաղը. «զի հիմա խօսք ունիմ հիւրիս հետ»։ Խօսակցութիւննիս, սկսեալ ժամ 9½էն, երկարած էր մինչեւ 11½. փութացի հրաժեշտ առնուլ, հայ բանուորին օր մ'առաջ ճամբորդութեան արգելք չըլլալու համար, և կանխ՝ Վասիլաքի էֆ. «յատկապէս խնդրեց Արեւելքի խմբագրութենէն «տեւ գրել և հաշակել թէ՝ Վեհ. «Սուլթանին Հրամաններուն համեմատ «Անկելանոցին շինութիւնն օր առաջ «լմնցնելու համար ջանք և զոհողութիւն «չեն խնայուիր բնաւ, և ինք ճարտարապետն այնպէս գրեթէ օրն ի բուն «անձամբ կը հսկէ»։

Բ. Բ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ. — Արմատական կուսակցութիւնը շատ տկարացած ելաւ վերջին ընդհանուր ընտրութիւններէն։ Այնու հանդերձ, կը շարժի, և իւր վրայ խօսիլ տալ կ'ուզէ միշտ։ Փէյմանայի անել արմատական կուսակցապետ ըլլալ կ'ուզէն Լոքռուա և Կոպլէ. Պ. Տիւբիւի վարչութիւնն հրաժարեցնելու միջոցներուն վրայ պիտի խորհրդակցին նորընտիր արմատական երեսփոխաններուն հետ, զորս ի ժողով կը հրաւիրեն։ Կ'ուզեն նաև համոզել զՊ. Քառնօ թէ երկրին շահը կը պահանջէ արմատական վարչութիւն մը կազմել. Պ. Քլէմանսօ [illegible] թերթը ժողովրդային խաւերուն մէջ իջեցնելու համար մէկ սանթիմ թերթ կ'ընէ զայն։

ՀՐԷԻՑ ՏՕՆ. — Անգլիոյ մէջ, եթէ ոչ Եւրոպիոյ մէջ իսկ, առաջին անգամ ըլլալով անցեալ շաբթու հինգ հազար Հրեայք համախմբուեցան ի Լոնտոն մեծ տաճարի մէջ, Ապաշխարութեան և Ծոմի տարեկան մեծ օրուան արարողութեանց մասնակցելու։ Պ. Զարինկվիլ Լոնտոնի արեւելեան թաղին Հրէից նոյն օր փոխ առած էր մեծ ժողովատեղի մը, ուր հինգ հազար Հրեայք համախմբուած, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ 12 ժամ ծոմ բռնով աղօթեցին և ողբացին։ Միջօրէէն ետքը Լորտ Ռօշիլտ եկաւ նաեւ և մասնակցեցաւ արարողութեանց։ Ինչպէս յայտնի է, տարեկան այս մեծ ծոմ 26 ժամ կը տեւէ։

ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ. — Թայմզ կը ծանուցանէ թէ Սըր Ճորճ Էլլիթ, հանքային երեւելի ճարտարագէտն և մեծ հանքատէրն ածխահանքերու, Տըրհամի գաւառին, որոյ ընդ երկար երեսփոխանական ներկայացուցիչն եղած է Խորհրդարանին մէջ, այս օրերս ներկայած է ծրագիր մը, Անգլիոյ մէջ գտնուող ամեն հանքերու միահաղոյն շահագործման համար, ընդ հսկողութեամբ Պետութեան, հաստատմամբ վարչական խորհրդոյ մը, յորում ամեն հանքային ձեռնարկութիւնք ներկայացեալ պիտի ըլլան իրենց միջին արտադրութեան համեմատութեամբ. Գործաւորաց [illegible] խնդիրն ըստ կարի միաձեւ պիտի տնօրինուի, տեղային մասնախմբերու որոշման համեմատ, ուր հանքագործք ներկայացեալ պիտի ըլլան։ Միեւնոյն ժամանակ թէ՛ [illegible] պիտի որոշուին։ Այս կերպիւ գոհ պիտի ըլլան հանքատէրք, հանքագործք և հասարակութիւնք միանգամայն, ու շատ մը տարապարտ վէճեր որք երեք կողմերուն ալ պարբերաբար մեծ վնասներ կը պատճառեն, վերջ պիտի գտնեն։ Թայմզ նոր ժամանակաց ամենէն հսկայ և շահեկան խորհուրդներէն մին կը նկատէ այս ծրագիր։

ԳԱՂԹԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ. — Ամեն գաղթականութիւնք ամեն ժամանակ և ամեն երկրի մէջ չեն յաջողիր. Անգլիոյ Երեսփ. ժողովոյ վերջին նիստերէն միոյն մէջ, Սկովտիոյ նախարար և հռչակաւոր Լորտ Մաքոլէի քեռորդի Սըր Ճորճ Թրէվէլիէն ծանուցեց թէ ի մօտոյ տեղեկագիր մը պիտի հրատարակէ այն գաղթային ձեռնարկութեան վրայ զոր Սկովտիացի գաղթականք՝ Անգլ. Տէրութեան նպաստով՝ կատարեցին Քանատայի Մանիթօպա նահանգին մէջ. Տեղեկագրին եզրակացութիւնք, ըստ, քաջալերական չեն։ Այս Սկովտացի գաղթականք հոն երթալով և հաստատուելով յաջող վիճակ մը չունեցան, թէեւ շատ մը դիւրութիւնք ըրուած էին իրենց. Տարիներ պէտք են որ, ըստ, Անգլ. կառավարութիւնը Խորհրդարանին վերստին առաջարկէ Տէրութեան նպաստով գաղթականներ ղրկել այն հեռաւոր կողմեր. Գաղթականներէն շատն իրենց անտոկոս փոխ տրուած դրամին վերջին թերհաշիւը չեն կրցած հատուցանել։ Ուրիշներ ալ իրենց քաղաքային տուրքերը վճարել չկրնալով, իրենց ագարակներն ի վաճառ պիտի հանուին։ Հետեւապէս, կ'ըսէ Սկովտացի Նախարարն, այսուհետեւ նպաստ պէտք չէ տալ Քանատայի այն կողմերը երթալ հաստատուիլ խնդրող գաղթականներու։

ԴԻԱԿԻԶՈՒԹԻՒՆ. — Հնդկաստանի և ուրիշ համաճարակներու առթիւ առողջարանք միահամուռ փափաք կը յայտնեն որ կարելի ըլլայ մեռեալներն այրելով միանգամ ընդ միշտ վերջ տալ վարակման անխուսափելի միջոցի մը. Ինչո՞ւ համար, կ'ըսեն, կրօնային հաւատալեաց հակառակ ըլլայ մեռեալներն այրել։ Չէ՞ որ հողին մէջ թաղուելով եւս պիտի լուծուին, քայքայուին և մի և նոյն կազերուն, մի և նոյն հողին պիտի վերածին, ինչ որ կ'ըլլան այրուելով։ Մոխիրն որ կը մնայ՝ ափ մը հող է միշտ. Մուխն որ կ'ելնէ ու կը ցրուի օդին մէջ՝ կազային մասն է որ գերեզմանէն կը բխի։

—ԽՆԴԻՐՆ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Դիակիզութեան խնդիրն այս պահուս օրուան վէճն է Գերմանիոյ մէջ. զի Պերլինի քաղաքային իշխանութիւնը դատարան պիտի դիմէ՝ որոշել տալու համար թէ քաղաքային վարչութիւն մը օրինաց կրնա՞յ արգիլուիլ դիակիզութիւն արտօնելէ։ Դիակիզութիւն արդէն ի գործ կը դրուի Կոթայի, Համպուրկի և Հայտըլպէրկի մէջ, և անցեալ տարի, հնդախտի համաճարակին պատճառաւ, Պերլինի քաղաքային վարչութիւն արտօնութիւն [illegible] քատ ըլլալով հանրային ծախքով կը թաղուէին, բաւ էր որ իրենց ծնողաց և ազգականաց կողմէ արգելք չըլլար։ Մի և նոյն ժամանակ քաղաքապետին հրաման տրուած էր հակառակիլ դիակիզութեան իբրեւ օրինաւոր դրութեան հաստատման և ընդհանրացման։ Պահպանողական թերթեր կը հակառակին դիակիզութեան, կոչում ընելով մարդկութեան անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր հաւատարմապէս հետեւած սովորութեան. Միւս կողմէ կը պատասխանուի թէ դիակիզութիւն չուզող անձերը կամ անոնց ընտանիքներն իրաւունք ունին ըստ սովորութեան թաղել տալու. բայց դիակիզութիւն ընդունողներուն արգելք ըլլալու իրաւունք մը չկայ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՔ. — Քալիֆորնիոյ ներկայացուցիչ Պ. Ճէրի առաջարկեց ամերիկեան Խորհրդարանին որ օտարազգիներուն ի Քալիֆորնիա գաղթումն հինգ տարի արգիլուի։ Այս առաջարկին այժմ կուսակն գործաւոր դասք, և թէպէտ հաւանական է որ նոր սեղմումներ դրուին օտարազգեաց գաղթման ի Քալիֆորնիա, բայց այնպիսի բացարձակ արգելք յուսալի չէ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (39)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄՍՈՒԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

—Ո՛վ որ ըլլաք՝ ձեզ կը յանձնեմ ինքզինքս... Աչուըներս կը բացուին... Այո, մինչեւ հիմայ անօգուտ եղայ ինձ և ուրիշներուն համար... Ինչպէս կը պահանջէք, պիտի մոռնամ ով ըլլալս, իմ ըղձանքներս, փառասիրութիւններս... Պիտի վանեմ այն եսասէր բաղձանքները որք պատրանք և վատութիւն միայն ծնուցած էին հոգիիս մէջ, և խիղճիս խորէն կ'ըսեմ ձեզ. շնորհակալ եմ զիս մահուընէ ազատելնուդ, շնորհակալ եմ զիս երկու անգամ փրկելնուդ՝ թէ՛ անձնասպանութենէ թէ դատապարտութենէ... Դուք ալ ինծի պատասխանեցէք. արժանի՞ եմ գրաւելու այն պատուոյ տեղը զոր կ'ընծայէք ինձ։

—Ասիկա պիտի որոշենք, ըսաւ տը Պեռնէյ։

—Հարցափորձեցէք զիս. Պատրաստ եմ պատասխանելու։ Եւ սակայն...

—Աւարտեցէք։

Մարսիալ կը վարանէր. Երեսը պատած էր բուռն կարմրութիւն մը։ Առման քաջալերեց զայն բարեսէր խօսքով մը։

—Պատրաստ եմ, յարեց Մարսիալ, իմ ամբողջ խոստովանանքս ընել հոս... Եւ սակայն, ես ինծմէ կը վախնամ։ Գիտեմ թէ պատւոյ մասին մեծ յանցանք մը չունիմ, բայց տկարութիւններ կան զորս իմ շուրթեր անկարող պիտի ըլլան խոստովանելու։

Առման սեղանին վրայէն առաւ այն ձեռագիրը զոր Պ. տը Թոմերվիլ գտած էր երիտասարդին սենեկէն։

—Կ'արտօնէ՞ք ինծի, ըսաւ, խզելու սա կնիքը և կարդալու սա տողերը զորս անշուշտ դուք գրած էք։

Մարսիալ զարմացման աղաղակ մը արձակեց.

—Այս ձեռագիրն ի՞նչպէս կը գտնուի... ձեր ձեռքը։

—Վերջէն պիտի իմանաք... Մարսիալ, մեր զգուշաւորութիւնը անվստահութիւն մ' նկատէք. բայց ձեզի հաղորդելէ առաջ մեր գաղտնիքները, նախ պէտք է որ ամբողջովին ճանչնանք ձեզի... Նորէն կ'ըսեմ, կը հաւանի՞ք որ կարդանք ձեր գրածը։

—Կը հաւանի՛մ, ըսաւ Մարսիալ։

—Լաւ, յարեց Առման։ Մնաց որ, գիտենք թէ ամեն հոգիի մէջ, որքան ալ ուղիղ ըլլայ, ծալքեր կան զորս անհուն փափկութեամբ պէտք է խորաչափել. խիղճն իր ամաչանքն ունի, որք եթէ չափազանց են աւելի յարգելի են... Կ'ուզէ՞ք որ այս ընթերցում ձեր ներկայութեանը տեղի ունենայ, թէ նախամեծար կը համարիք դուրս ելլել։

Պահ մը լռութիւն տիրեց. Մարսիալ կը խորհէր։ Ըստ որում քսան տարու սիրտի մը մէջ, երբ մահը մօտ է, թուղթի վրայ արտայայտուած զգայութիւններ անկեղծութիւն մը ունին որուն յիշատակը կ'ահաբեկէ... Մարսիալ գիտէր թէ, իր խիղճին այս գերագոյն ճիգին մէջ, ի յայտ բերած էր իր հոգիին ամենէն գաղտնի զգացումները... Եւ սակայն վարանումը կարճ տեւեց։

—Իմ առջեւս կարդացէք, ըսաւ հաստատ ձայնով։

—Ձեր ցուցուցած քաջութիւնը բարեգուշակ է, ըսաւ Առման բարեսրտութեամբ։

Զանգակն անգամ մըն ալ հնչուեցաւ. Լամալու ներս մտաւ, և, Պեռնէյի մէկ նշանին վրայ աթոռ մը մօտեցուց։

Մարսիալ ինկաւ անոր վրայ, և գլուխը ձեռներուն կրթնցնելով, պատրաստուեցաւ մտիկ ընել իր կեանքին պատմութիւնն իբր թէ ուրիշի մը խոստովանանքը ըլլար։ Ասիկա առաջին կայան մըն էր դէպի անձնուրացումն անձին։ Առման ձեռագիրը տուաւ Աշխպալ տը Թոմերվիլի։

—Կարդացէք, ըսաւ անոր։

Եւ Աշխպալ, բանալով թերթերը, սկսաւ կարդալ ձայնով մը որ երթալով ամուրցաւ... Ֆավրէյ մարքիզուհին, իր նաեւ վերարկուին պլլուած, լռիկ մնջիկ կուլար իր գահին վրայ մտածելով։

Թ

ՄԱՐՍԻԱԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Այն վայրկենէն սկսեալ երբ, առաջին անգամ, Առման տը Պեռնէյ գտնուած էր Մարսիալին դիմացը, անդադար զայն բռնած էր ուշի ուշով։ Մոռցուած չէ անշուշտ թէ երբ երիտասարդն անկենդան տարածուած էր այն անկողնին վրայ ուր Լամալու պառկեցուցած էր զինքը, Պեռնէյ, անոր վրայ ծռելով, չէր կրցած զսպել ակամայ բացագանչութիւն մը։

—Ի՛նչ նմանութիւն, գոչած էր։

Եւ, մինչ քիչ մը առաջ Մարսիալի հարցաքննութիւնը կը կատարէր, կը քննէր այդ դիմագծերը որք յիշատակներու ամբողջ աշխարհ մը կը զարթուցանէին իրեն համար... Ուստի, Առման, հակառակ իր հանդարտութեան, գրեթէ տենդոտ անհամբերութեամբ մտիկ կ'ընէր ձեռագիրը զոր Պ. տը Թոմերվիլ բարձրաձայն կը կարդար։

Աւասիկ պարունակութիւնն այն թուղթերուն որոց վրայ Մարսիալ, իր աղէտալի նպատակն ի գործ դնելէ առաջ, գծած էր իր գերագոյն մտածումները.

«Պիտի մեռնիմ, գրած էր Մարսիալ. Ապրելու խնդի՞րն է սակայն. Անցեալին ցա՞ւն է թէ ապագային յուսահատութիւնը. Հազիւ գիտեմ այս բանը, և այս գործը կատարելու պահուս զոր ոմանք ոճիր կ'անուանեն, պէտք ունիմ ինքզինքս հարցափորձելու և յիշելու զիս ճնշող տխրութիւններն ու վիշտերը, որք մաշեցին յիս երիտասարդական բոցը՝ երբեմն այնքան վառ իմ հոգւոյս մէջ...

«Ուրեմն յիրաւի՞ կան արարածներ զորս չարաբախտութիւնը օրօրոցէն իսկ անէծքի խարանով մը նշանակած է։

«Պարտի՞մ ամբաստանել մարդերը կամ պարտի՞մ ինքզինքս ամբաստանել։ Գուցէ ուժս պակսեցաւ և յանցաւոր եմ. Թող դատեն։

«Հայրս կ'անուանուէր—կամ կ'անուանուի — Բրէռ Մարսիալ։ Չեմ գիտեր՝ դեռ կ'ապրի՞ թէ մեռած է։

«Տասնըհինգ տարու էի երբ տեսայ զայն վերջին անգամ։ Ո՞վ էր։ Իրաւ, դըժուար է ինձ բացատրել սակայն։ Յաճախ լսած եմ խենդ բառը, երբ անոր վրայ կը խօսուէր։ Արդարեւ, անհեթեթ ընթացք մը ունէր, և խեղճ մայրս—չեմ մոռցած—շատ անգամ կուլար, երբ երկուքս առանձին երկար գիշերներ կ'անցունէինք մեր կրակարանին անկիւնը. հայրս, իր խուցին մէջ փակուած, շատ քիչ անգամ կ'երեւէր մեր քովը։

«Միջահասակ մարդ մըն էր, չափազանց նիհար։ Կը տեսնեմ զայն տակաւին, այն ատեն երբ ճաշի ժամուն, հանդարտ և ցուրտ, գրեթէ հանդիսական, ընտանիքի սրահը կը մտնէր։ Լայն ճակատը ծածկուած էր ճերմակ մազերու անտառով մը որք կը [illegible] մազերուն պէս. Կը քալէր կամ լաւ ես կը սահէր լըռիկ մնջիկ, միշտ յամառ մտածումի մը չարչարանքին ենթակայ։ Երբ մեզի տեսնէր, թափանցիկ անուշութեամբ ժպիտ մը կուզզէր մեզի։ Կը համբուրէր մայրս, յետոյ, բազուկներուն մէջ սեղմելով զիս, ծունկերուն վրայ կը քաշէր։ Կարծես խօսիլ կուզէր. բայց, վայրկենապէս, իր ուղեղը զբաղող դեւը նորէն կը համակէր զինքը։ Ա՛լ չէր տեսնար մեզի, և, արագօրէն ելլելով հանդերձ, ցած ձայնով տարօրինակ բառեր կ'արտասանէր, որոց նշանակութիւնն անկարելի էր մեզ ըմբռնել։

«Յետոյ կը հեռանար, նորէն ժպտելէ ետք մեզի։ Իր խուցին դուռը կը գոցուէր ետեւէն։ Անոր վրայ ամեն բան անհասկընալի կ'երեւէր ինծ։

«Երբեք չէր պառկեր. իր հրահանգներուն համաձայն տեսակ մը թիկնաթոռ շինել տուած էր ուր կը նստէր յարաժամ, և որ անանկ մը պատրաստուած էր որ, նոյն իսկ եթէ քունը տանէր, միշտ պատրաստ կ'ըլլար՝ առաջին զարթնումին գործին վերսկսելու։

«Շատ անգամներ յաջողեցայ իր խուցը մտնելու, որուն պլանդակ երեւոյթը սաստիկ կ'ազդէր իմ մանկային երեւակայութեանս վրայ...

«Պատերը, փոխանակ թուղթի կամ գորգի, ծածկուած էին սեւ աղօտ նըկարներով, որք գետնէն մինչեւ ձեղունն կ'երկարէին և որք միշտ ծածկուած էին տարօրինակ նշաններով, գիրեր խաչաձեւելով, իրարու խառնուելով։ Ոչ թուանըշաններ էին ոչ ծանօթ լեզուի մը տառերը, գէթ իմ աչքիս համար։ Քիչ կը մնար որ քաղդեան կախարդագիրներ կարծէի զանոնք։

«Անգամ մը, նոյն իսկ, դպրոցի ընկերներէս մէկը երեսիս նետեց սա բառերը»

(Շարունակելի)

—Ռոպէրդ Սմիթ անուն սեւամորթը Վիրճինիոյ նահանգին մէջ Տիկին Պիչըր անուն սպիտակ կնոջ վրայ յարձակեցաւ, ծանրապէս վիրաւորեց և կողոպտեց։ Թշուառական կնոջ հայրենակիցք անմիջապէս Լինչի օրէնք պահանջեցին, և թէպէտ նոյն գիշեր պաշտպանուեցաւ Սմիթ, բայց հետեւեալ օրն յիշեալ օրէնքին համաձայն կիրառութեամբ առանց դատաստանի կախուեցաւ ծառէ մը։

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ վերջին դէպքերուն ի մէջ այրոց հետեւեալ բացատրութիւնը կը տրուի. —Անցեալ տարի Պրազիլիոյ մէջ խահուէի հունձքն առատ էր, շատ տարիներէ ի վեր նմանը չտեսնուած կերպով առատ։ Միայն Ռիոյի մէջ հինգ միլիոն փր. ի արժողութեամբ պրազիլեան խահուէ ծախուեցաւ։ Դրամն առատ էր երկրին մէջ, և երկրին ապագայն պայծառ կ'երեւէր Պրազիլիոյ Հանրապետութեան ներքեւ։ Բայց այս տարի ընդհակառակն է. զի խահուէի հունձքն անցեալ տարուան մէկ ութերորդին չափ իսկ չէ. սնկագրամի հազուագիւտ երեւոյթ մը դարձած է երկրին մէջ, և նոյն իսկ սովորական արծաթ և պղինձ դրամը իրականէն աւելի կ'արժեն։ Դրամը այնքան քիչ է որ Ռիօ տէ Ժանէյրոյի թրամվէյի ընկերութեան տոմսակները դրամի տեղ կը գործածուին և սիրով կ'ընդունուին։ —Արդէն յաղթական կուսակցութեան պետ Տը Մելլօ ծովակալ կը վերաբերի Այլազգեանց կուսակցութեան, և հանգուցեալ Տօն Բետրոյի ժառանգն էր։

ԽԵՂՃ ԼՔԵԱԼ ՄԻՔՐՈՊՆԵՐ. — Բոլոր Պերլին կը խօսի Տքթ. Քօխի երկրորդ ամուսնութեան վրայ, զոր Աբէ—Էլէփ մէջ անցեալ օր ծանուցին. 18 տարիէ հետէ Քոխ ամուսնացած կ'ապրէր բարի և սիրուն կնոջ մը հետ։ Օր մ'ալ, թատրոնի մէջ, մատնաւոր երգչուհի մը դիտեց Օր. Ֆրայպերկ դերասանուհին, և անմիջապէս, մոռնալով իր կինը, զաւակներն ու միքրոպներն, իր զգացումն յայտնեց, զոր դերասանուհին ոչ նուազ փութկոտութեամբ ընդունեց։ Ամէն մարդ աւելի հաստ խելքի տէր կը կարծէր այս անուանի գիտնականն, որ բաւական տարիքոտ ալ է։ Բայց ի՞նչ ըսել։ Մարդ կատարեալ չէ։ Խե՜ղճ փոքրիկ միքրոպներ։ Ձեր տէրն հիմակ ուրի՞շ սիրական ունի։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը բացարձակ արգիլեց իտալեան և ուրիշ օտար պղինձ դրամոց շրջաբերումն ի հարաւային Ֆրանսա, ուրկէ երկրին ուրիշ ամեն կողմը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՄԱՇԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արմաշի ուխտաւորաց թիւը շատ չէ եղած այս տարի։ Հիւանդութեան վրայ պատող զրոյցներ արգելք եղած են շատերուն ահերնէն ելնելու։

Պատրաստութիւնք եղած էին ուրիշ տարիներէ աւելի, բարեկարգութիւն պահուած է ամենայն խստութեամբ, մաքրութեան խիստ զգուշաւորութիւն եղած է. և բնաւ անատեղութիւն մը պատահած չէ։

Եկեղեցական հանդէսները կատարուած են ամենայն փառաւորութեամբ, և կատարեալ կանոնաւորութեամբ, ժողովուրդն ալ հետեւած է նոյն ամենայն ժամադրութեամբ. ուխտաւորաց մէջէն քանիներ իրենց հայցուածոց ընդունելութիւնը Առաջնորդարանին յայտնած են։

Կիրակի առտու Պատարագէն վերջը, վանուց բակին մէջ խուռն բազմութեան ներկայութեամբ հանդիսաւոր մաղթանք կատարուած է վասն կենաց Օգոստափառ Կայսեր։ Զինուորական գունդ մը եկեղեցականաց շուրջը բոլորած բարեւի կեցած էր նոյն միջոցին։ Ներկայ էր եւ կառավարիչ Վսեմ. Սէլիմ Սըրրի փաշա, որ եկած էր մաքրութեան հսկելու։ Իրեն ընկերացած էին նահանգին մեծ պաշտօնեայներն ալ։

Նոյնպէս կիրակի Պատարագին մէջ, մեծահանդէս հոգեհանգիստ կատարուեցաւ վանուց յիշատակի հիմնադրին Սուքիաս աղայի, որոյ որդին Ազն. Գրիգոր էֆէնտի Նորաշէն ուսումնարանին բարերարն եղաւ, ինչպէս մեծ դրան վրայ գրուած սեղանատուն արձանագրութիւն մըն ալ կը յաւերժացնէ այս մեծ նուէրը։ Հոգեհանգիստը կատարուեցաւ ուսումնարանին դրան առջեւ եղող սալայատակին վրայ։

Նախընթաց օրն ալ յատուկ հոգեհանգիստ կատարուած էր վասն յիշատակի ննջեցեալ Գէորգ աղայի, որոյ այրին Ազն. Տիկին Աննա իւր ծախիւք վերանորոգեց վանուց ջրուղին, երկաթէ խողովակներով և քարաշէն ջրաւազաններով. 700 մեթր հեռի գտնուող լուսաղբիւրէն մինչեւ վանուց դռնապանի աղբիւրները։

Ազն. Թագւորեան Յովսէփ էֆէնտիի ծախիւք շինուող ջրաղացին հանդէսը վարդավառի թողուեցաւ, գործը տակաւին լրացած չըլլալուն։ Այս օրերուն մէջ ամենայն փութով կ'աշխատուի, որչափ հնար է շուտով աւարտելու։

Նկատելով որ Խաչվերացի տօնին երեկոյեան կեցողները կրնան օգուտ քաղել Վարդավառի ուխտաւորութենէն, Դպրեվանուց վարչութիւնն որոշեր է ամեն հանդիսութիւնները և արարողութիւնները միեւնոյն կերպով և շքեղութեամբ կրկնել։

Ատանայի Գեր. Առաջնորդը՝ Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ թէ իրեն և թէ ժողովրդեան կողմէ շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած էր ի կայս. պալատ։ Կայս. պալատան առաջին քարտուղար Վսեմ. Սիւրէյյա փաշա հեռագրաւ ծանուցած է Ատանայի Գեր. Առաջնորդին թէ մատուցուած շնորհաւորութիւնք արժանացած են Վեհ. Սուլթանի բարձր գոհունակութեան։

Այդ հեռագիր Առաջնորդին կողմէ կարդացուեր է եկեղեցւոյն մէջ և ամբողջ ժողովուրդը ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրած է վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Քաղաքական ժողովն երէկ ի նիստ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ընդ առժամեայ նախագահութեամբ Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ Հօր և ատենապետութեամբ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի։

Ժողովը, բաց ի յարաբերական խնդիրներէ, զբաղեցաւ հետեւեալներով.

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը Քաղ. Ժողովոյ նախորդ որոշման համաձայն՝ յայտագրով մը հաղորդած էր իր կարծիքն՝ բժշկական քննիչ մասնախմբին տեղեկագրոյն վրայ, (զոր Արեւելք Ա. երեսին մէջ երկու անգամէն հրատարակեցինք անցեալներս)։

Քաղաքական ժողովը նկատողութեան առնլով խնդիրն իր ամբողջութեամբ, փոխեալ համարեց Տօքթ. Գասպարեան էֆէնտիի պաշտօնավարութեան վերաբերեալ մասն, իսկ թէ Հիւանդանոցի բժշկական մարմնոյն ընտրութեան և թէ նոյն ճիւղի բարեկարգութեան մասին՝ որոշեց գրել Հոգաբարձութեան որ կրնայ իր առաջարկութեան և Հիւանդանոցի կանոնագրին 11րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն՝ մայրաքաղաքիս հայազգի ականաւոր բժշկաց հետ խորհրդակցելով՝ կարեւորն ի գործ դնել։

Ժողովը տեղեկանալով նաեւ որ Քաղաքապետութեան կողմէ կարգեալ պաշտօնեայք Հիւանդանոցին այցելեր և նոյն հաստատութեան մէջ տեսնուած կարգապահութենէն և մաքրութենէն գոհ մնացեր են, որոշեց ինք եւս իր գոհունակութիւնն յայտնել Հոգաբարձութեան։

Ժողովն Վանայ Գեր. Պատրիարքական փոխանորդին յայտագրին վրայ՝ [illegible] Կրօն. և Քաղաք. ժողովներն ժամանակ մ'եւս իրենց պաշտօնը շարունակելու համար, և նկատելով որ Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն երեքը պակսած են, անոնց տեղ ներկայացուցած ընտրելներն անդամ կարգեց նոյն ժողովոյն։

Տնտեսական Խորհուրդն իր սովորական նիստը գումարելով երէկ, կարգ մը ընթացիկ խնդիրներէ զատ զբաղեցաւ Հիւանդանոցի վագըֆին սեփական մանկիր կէս տան և Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն սեփական տան մը վաճառման խնդիրներով, և հարկ եղած արտօնութիւնը տուաւ։ Քիչի քաղաքական ժողովը տեղւոյն երկու եկեղեցիներուն նորոգութեան անհրաժեշտ պէտքը յայտնած էր նպաստ խնդրած ըլլալով, կարեւորն անօրինեց։ Գում. Գաբուի դրսի ազգային վարժարանին նորոգութեան և քահանայի երկու սենեակի շինութեան մասին Քաղաքական Ժողովոյ յանձնարարութիւնը նկատողութեան առնլով, տեղեկագիր մը ուզեց Թաղական խորհուրդէն։

Տ. ԳԷՈՐԳ Ծ. Վ. ՌՈՒՍՃՈՒՔԼԵԱՆ

Ցաւօք կը ծանուցանենք թէ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ Ռուսճուքլեան, որ քանի մը տարիէ ի վեր Ֆիլիպէ կը բնակէր, յուլիս 10ի ուրբաթ գիշերը ի Տէր հանգեր է այդ քաղաքին մէջ, կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք։ Հանգուցեալը, ինչպէս կը յիշուի, քանի մը տարիներ Պատրիարքական փոխանորդի պաշտօն վարելէ ետք՝ հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքի մահէն մինչեւ Ամեն. Ցարութիւն Պատրիարքի ընտրութիւնը վարեց նաեւ տեղապահութեան պաշտօն, յետ որոյ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս դէպ ի իր ծննդավայրը՝ Ֆիլիպէ՝ անձնական սըրտկարութիւնը դարմանելու համար։ Ն. Գերապատուութիւն կը վարէր տեղւոյն ազգային հոգեւոր հովուի պաշտօնը։

Օծման և յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեր է չորեքշաբթի առաւօտ, Ֆիլիպէի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան Հայոց, Պուլկարաց, Ցունաց, Հռոմէականաց, Իսլամաց և Հրեից, օտարազգի կղերականներու և տեղական պաշտօնէից։ Օծումը կատարեր է հանգուցելոյն եղբայրն՝ Արժ. Տ. Արիստակէս քահանայ, որուն հեռագրաւ հրահանգ ուղղուած էր Ադրիանուպոլսոյ առաջնորդ Գեր. Միհրան եպիսկոպոսին կողմէ։ Յաւարտ արարողութեանց, դագաղն հանդիսաւոր թափօրով մինչեւ Ջումա-Խենիլ կոչուած թաղը տարուելէ ետք՝ նորէն եկեղեցի բերուեր և բակին մէջ թաղուեր է։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Սէրֆիճէի գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Էմին պէյ, կառավարիչ Կէօրիւճէի։

Կէօրիւճէ գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Պէհճէտ փաշա, կառավարիչ Համաի։

Համա գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Ճեվտէդ փաշա, Նախկին կառավարիչ Պէրաթի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ օտար մամլոյ դիւանին քարտուղարներէն Սաատէտտին պէյի, Սիրքէճիի հեռագրական ու թղթատարական կայարանին անօրէն [illegible] Շէվքի պէյի և Պոլսոյ նամակատան արկղակալ Հիւսէյին էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Պաշ-Գալէի պարսկական ընդհանուր հիւպատոս Իսհաք խանի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ Արտաքին գործոց նախարարութեան դատական ճիւղին արձանագրութեան պաշտօնեայ Ֆալէր պէյի և Տիարպէքիրի ֆրանսական փոխ-հիւպատոս Պ. Պալիմի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ հրդեհի պաշտօնեայ Անտոն աղայի։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ. — (Պաշտօնական Զեկուցում)։ Մինչեւ երեքշաբթի օրուան ժամ 7, հիւանդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնք հրատարակուեցան։ Այն երեք հիւանդներն, որոց համար երէկ ծանուցուեցաւ թէ հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուին, ողորմութեամբն Աստուծոյ և շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին եղած դարմաններով, առողջացած են։

Հիւանդութեան սկիզբէն ցայսօր հիւանդանոցին մէջ հարիւր տասնըվեց անձեր վարակուելով, սոնցմէ ութսունը հինգը մեռած և երեսունը մէկն առողջացած են։

Սեպտեմբեր 9ի առաւօտեան ժամ 2էն ի վեր հիւանդանոցին մէջ դէպք չէ պատահած և սեպտեմբեր 13ի կիրակի առաւօտեան ժամ 3էն ի վեր ալ մահ չէ պատահած։ Իրօք այս վիճակին մէջ, փառք Աստուծոյ, հիւանդանոցին մէջ հիւանդութիւնն անհետացած է։ Սկիւտարի կողմը առողջական վարակեալներէն երկու անձեր մեռած են և նորէն դէպք մը պատահած է։ Միւս հիւանդներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

ՏՕՔԹ. ՇԱՆԹՄԷՍ երէկուընէ գործի սկսաւ զինուորական բժշկական վարժարանին քիմիական աշխատանոցին մէջ. Տօքթ. Շանթմէս յորչափ մայրաքաղաքս մնայ, բժշկական վարժարանին միքրոպաբանութեան ուսուցիչ Հազարապետ Համտի պէյ և կայս. թիկնապահ մը ինչպէս նաեւ Ծովային Նախարարութեան կեդրոնական հիւանդանոցին վիրաբոյժ դեր-հազարապետ Անճելօ էֆէնտի իրեն պիտի ընկերանան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ. — Իզմիրի մէջ սեպտեմբեր 13էն նոր դէպք չէ պատահած և առաջուան բռնուածներէն ոչ ոք մեռած է։ Միայն երկու օր առաջ խոլերէ կին մը հիւանդացած է. Տէնիզլիի մէջ չորս դէպք պատահած է. Սօմայէ երկուքը մեռած են, ինչպէս նաեւ առաջուան բռնուածներէն մարդ մը։ Տէնիզլիէն մէկ ժամ հեռուն գտնուած տեղ մը խոլերէ մը մեռած է։ Նահանգին միւս կողմերուն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

—Պալաւատի մէջ սեպտեմբեր 13էն 14, քօլերայէ մէկ մահ պատահած է։

—Պազարի մէջ սեպտեմբեր 12էն 13, քօլերայի ո և է դէպք չէ պատահած։

—Քաղաքապետ Վսեմ. Ռըտվան փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարուեցաւ Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ և խորհրդակցութիւններ կատարեց. Ներկայ էին Վսեմ. Մավրօյէնի փաշա, Ֆոնդ. փաշա, Սէրվէթի փաշա և Տօքթ. Շանթմէս։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ երկրագործական քննիչ Ասլանեան էֆէնտի երկրագործական Նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրած էր՝ երկաթուղւոյ կայարանէն քիչ հեռու արմտեաց սակարանի մը հաստատման պէտքին վրայ։ Այս տեղեկագիր Նահանգին կուսակալին յղուած ըլլալով, Ն. Վսեմութիւն հաւաներ է եղած առաջարկութեանց, պայմանաւ միայն որ սակարանը բացուի քաղաքի շուկային մէջ։ Միեւնոյն ժամանակ, կուսակալը Բ. Դրան մատուցեր է հաստատելի սակարանին կազմակերպութեան մանրամասնութիւնները և առաջարկեր է որ առժամապէս Ասլանեան էֆէնտիի յանձնուի այդ հաստատութեան կայս. գործակալի պաշտօնը, անոր տրամադրութեան ներքեւ դնելով քարտուղար մը։ Սակարանի բաժանորդներէն տարեկան 2 ոսկի գանձելով, կարելի պիտի ըլլայ հոգալ անոր ծախքը։ Բ. Դուռը կայսերական վաւերացման պիտի մատուցանէ այս ծրագիրը։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց վարչական ժողովն նոյն վարչութեան պաշտօնէից համար խնայողական և նպաստի սնտուկ մը հաստատած էր յատուկ կանոնագրով մը։ Այդ սնտուկէն նպաստներ պիտի տրուին մեռնող պաշտօնէից ընտանիքներուն ու որբերուն և միանգամայն պաշտօնէ հրաժարական տուող պաշտօնէից ինչպէս նաեւ այլ եւս պաշտօն վարելու անկարող ըլլալու աստիճան հիւանդացողներուն։

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Բնիկ կեսարացի Յովհաննէս անուն մարդ մը, որ ժամանակէ մը ի վեր Ատանայի Ճէպէլը Պէրէքէթ գաւառի կեդրոնին՝ Եարփուզ գիւղաքաղաքին մէջ առեւտուրով կը զբաղէր, նոյն գիւղաքաղաքին շրջակայ գերեզմանատան մէջ սպաննուած գտնուեր է կոկորդէն ու ձախ կողէն դաշոյնով վիրաւորուած։ Նոյն գաւառէն ոստիկաններ ու բժիշկ մը ղրկուեր են, որք օրինական քննութիւնները կատարելէ յետոյ դիակը թաղել տուեր են։ Կատարուած նախնական քննութեամբ հաստատուեր է թէ այդ սպանութեան հեղինակներն են մսավաճառ Սարգիս և Գալայճը Մարտիրոս օղլը Արթին։ Այս երկու անձինք ինչպէս նաեւ քննութեանց տեղեկագրերը յանձնուեր են դատական պաշտօնէից։

ԱՏԱՆԱԷՆ կը գրեն թէ վերջերս ջերմաչափը ցերեկին 30° ցոյց տուած է և գիշերն ալ 20°։

ՈՐՍՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. — Հելլենական դեսպան Պ. Մավրօքօրտաթօ և պարսկական դեսպանատան առաջին քարտուղար Արթաքի խան Նէվրուզ երէկ Այաստեֆանոս գնացին որսորդութեան համար։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Ինէօնի անուն տեղը երկաթուղւոյ և խճուղւոյ գործաւորներէ ոմանք տենդէ և ջերմէ բռնուած ըլլալով՝ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են։

Աֆիոն Գարահիսարի Թազզըլը գիւղախումբին մէջ ջերմ երեւան եկած է։ Հասան Տէտէ գիւղին մէջ ալ ամիսէ մը ի վեր ժանտատենդ (Թիֆօ) երեւան ելնելով տասնըհինգի չափ մահեր պատահեր են։ Պէտք եղածին չափ դեղեր ու բժիշկ մը պիտի ղրկուի այդ գիւղերը՝ հարկ եղած դարմանները ընելու համար։

ԱՐԿԱԾՔ. — Սէլանիկէն կը գրեն թէ սեպտեմբեր 3ին Քէօնէնտէրէի առջեւ մակոյկ մը ընկղմեր է, յորում գտնուող հինգ անձերէ երեքը խեղդուեր են։ Խեղդուողներուն մէջ կար յոյն քահանայ մը ու իր 17 տարեկան աղջիկը։ Նոյն տեղն ուրիշ մակոյկ մ'ալ ընկղմելով ութը մարդեր խեղդուեր են։

—Անցեալ գիշեր Թօփխանէի պողոտայէն ձիով անցնող Գառնիկ անուն մարդ մը, Իպրահիմ անուն խոհարար մը տապալեց որ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Գառնիկ ձերբակալուեցաւ եւ Իպրահիմ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ուր երէկ մեռաւ։

—Երէկ Պոլսոյ Սարրաճխանէ թաղէն անցնող վարձու կառք մը Մուսթաֆա անուն տասնըհինգ տարեկան պատանի մը կոխոտեց։ Կառքին անիւները Մուսթաֆաի գլուխը ճզմեցին. վիրաւորեալը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ. —Երէկ Սալըբազարի առջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ անգլիական երկու շոգենաւերու միջեւ, որոց մին Օտեսաէն կուգար և միւսն ալ դէպ Սեւ ծով կուղեւորէր։ Շոգենաւերէ միոյն գլխու կողմը վնասուեցաւ և միւսին ալ խելաց կողմը։ Գլխէն վնասուածը Հարէմ Իսքէլէսի մօտ երթալով խրեցաւ, զի ջուր առնուլ սկսած էր, իսկ միւսը գտնուած տեղը խարսխեց։

ՀԷՔԻՄԽԱՆԻ նորընտիր կառավարիչ Մուսթաֆա փաշա այսօր իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի Տրապիզոնի ճամբով։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ Թիւ 7 շոգենաւն, յորում կը գտնուէին 1883 նոր զինուորներ, երէկ Գավաք ժամանեց և զինուորք յատկապէս պատրաստուած վրաններու մէջ պատըսպարուեցան։

ՍԽԱԼ ԼՈՒՐ ՄԸ. — Մուհիպ-ի հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Շիրքէթի թիւ 19 շոգենաւին մէջ պատահած դէպքի մը մասին, որուն համար զրոյց շըրջած էր թէ քոլերա է։

Պէյքոզի պահակագունդին ջոկատներէ յիսնապետ մը ժամը 9էն ետք նստած էր յիշեալ շոգենաւը։ Տենդէ տառապելով, ծխնելոյզին կրթնած էր տաքնալու համար։ Պահ մը սրտխառնուք զգալով փորձեց փսխել։ Ջղաջղելով, երկու մատերը կոկորդը խոթեց փսխուք առաջ բերելու համար։ Եւ յաջողեցաւ։ Շոգենաւին մէջ գտնուող երկու բժիշկներ ապանեխել տուին շոգենաւը։ Իսկ յիսնապետը Պէյքոզ հանուեցաւ և տարուեցաւ զինուորական հիւանդանոցն ուր փսխուք և փորհարութիւն ունեցաւ։ Երէկ աղէկ էր։

Բոլորովին սխալ է այն զրոյցը թէ շոգենաւը հրաման ընդունած ըլլայ Գավաք երթալ քարանթինա անցնելու՝ ուղեւորներովը մէկտեղ։

ԴԱՏԱԿԱՆ և կրօնական գործոց նախարարութիւնը 1300 տարւոյն համար Հուգուգի ու պատժական գործոց վերաբերեալ վիճակագրութիւն մը պատրաստած է որ ի մօտոյ պիտի տպագրուի։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Աշխատասիրեաց ԴՈՒ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
Գին 2½ — Կեդրոնատեղի Գալենց Դրատունն։
6Ե6 1—6

ԱԶԴ

Մօտակայ գաւառ մը զրկուելու համար բնական և չափական գիտութեանց դասատու մը կը փնտռուի։

Դիմել առ Տեսչութիւն Ազգ. Կեդր. Վարժարանի։ 3—3

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 27 Սեպտ. — Պ. Քառնօ ընդունելով Փարիզի քաղաքային խորհրդոյ ատենապետն, որոշեց զի ծովակալ Ավելանի հետ Փարիզ գալիք 60 ռուս սպայք առաջին օրը պիտի ճաշեն Պ. Քառնոյի հետ, երկրորդ և երրորդ օրն հիւր պիտի ըլլան Փարիզի քաղաքային վարչութեան, չորրորդ օրը պիտի ճաշեն ծովային նախարարին հետ, հինգերորդ օրը պատերազմական նախարարին հետ, վեցերորդ օրը՝ նախարարապետին հետ և եօթներորդ օրը Պ. Քառնօ նախաճաշ մը պիտի տայ անոնց։

ԹԷՀՐԱՆ. —Երկու շաբաթէ ի վեր հընտախտը շատ կոտորած ըրաւ Պարսկաստանի մէջ։ Պարսից ծոցի նեղերաց վրայ, դէպ ի Պէնտէր Պուշիր, բնակիչք մեկնած են գիւղերէն։

ՍՕՖԻԱ. —Այսօր տեղի ունեցաւ Ա. նուազուրդը Սօֆիա-Ռոմանի 108 քիլոմէթրնոց երկաթուղւոյն շինութեան։ Ջարիպրոտ-Վաքարէլի գիծը շինող Պ. Իվան Կրոսէվ յաւելուածոյն առաջարկն ըրաւ 27½ միլիոն ֆր. ով։ Նախարարութիւնն իւր որոշումը պիտի հաղորդէ ութ օրէն։

ՊՈՒՔՐԷՇ. —24էն 25, 5 նոր դէպք, և 3 մեռեալ հնտախտէ։

ՊԵԼԿՐԱՏ. —Ալեքսանդր թագաւոր գնաց Ապազիա (Հունգարիա) իւր հայրը տեսնելու։ Նախարարաց խորհուրդն անոր բացակայութեան պահուն խնամակալութիւն պիտի ընէ։

ՊԵՐԼԻՆ. —Ֆրանց Յօզէֆ կայսր Բրուսիական Մարեշալի տիտղոսը տուաւ աւստրիահունգարական բանակին քննիչ-վերատեսուչ Ալպրէխդ արքեդքսին, — պատիւ որ ցարդ օտարազգւոյ չէր տրուած։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 16 Սեպտեմբեր

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐՔ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		109 °/₀
3 » Փարիզի	»	23 —

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՈՆՍՕԼԻՏԷ

երէկ երեկոյ փակ. (Միաց. Դ. Սէրի)		24 07
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	24 07
Կէս օրին		24 06½
Թանզիմաթը Օսմանիյէ երէկ երեկոյ		— —
» » ժամ 5ին		— —

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	Դ. Սէրի	54
»	»	34
»	»	25 5

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Օսմանեան Ճէնէրալ	Անգ. Լր.	— —
Քրէտի Ճէնէրալ	» »	7 24
Պանք տը Փօնս	» »	3 —
Օսմ. Հանք [illegible]	» »	2 10
Ռէժի	Օսմ. Ոսկի	16 25
Թրամուէյ	» »	582 ½
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	» »	310
Ռումէլիի Երկաթուղի	Փր.	88 75
[illegible]		39

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՆԵՐ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 17
Անգլիական ոսկի	»	110 08
Մարք (Գերմանական ոսկի)	»	107 18
Ռուբլին	»	90 6
Քրիմից	»	51 15
Իւզալլը Մէճիտիէ	»	8 73
Մեծ. արծաթ (տասք.)	»	107 39
Մանր արծաթ	»	103
Մէթալիք	»	97
Թասֆիյէ	»	— —
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի		6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 27 Սեպտեմբեր	
Ֆրանսական Ռանթ 3 °/₀	93 37
» » 4½ °/₀	104 35
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Դ.	22 12
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրիթէ Թիւքը (1890)	— —
Օսմանեան երկաթուղի	88 75
» Ռէժիի բաժնետոմսեր	378 75
Պանք Օթոման	582 50
Քրէտի Լիոնէ	758 75
Իտալական Ռանթ 5 °/₀	84 50
Եգիպտական միացեալ	515 93
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 220
Օսմանիյէ (Օսմանեան քոնսօլիտէ)	400 31
ԼՈՆՏՐԱ, 27 Սեպտեմբեր	
Անգ. քոնսօլիտ	98 12
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 87
» » » Ա.	54
» » » Բ.	34
» » » Գ.	23
Օսմ. փոխառութիւն 1871	100 25
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆանս Լօն)	97 75
Պանք Օթոման	13 18
Այտընի երկաթուղի	12 50
Դամասկոսի երկաթուղի	42
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիյէ)	101 87
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլտ)	103 25
Հելլենական 5 °/₀	36
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 400
ՊԵՐԼԻՆ, 27 Սեպտեմբեր	
Օսմանեան Երկաթուղի	86
Օսմ. Ռէժի	—
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 235
» Փարիզի	80 30
ՎԻԵՆՆԱ, 27 Սեպտեմբեր	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 40
» Փարիզի »	50
Օսմանեան Ռէժիի բաժնետոմսեր	188 70
» Երկաթուղի	49 30

«Լ'Էքօնօմ Էնթէրնասիօնալ» ապահովագրական ընկերութեան տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այն ամէն բաժանորդը որք՝ Ռումէլիի երկաթուղւոյ բաժնետոմսերու թիւերէն եւս ստացած են, ճամբէն վճարել իրենց ամսական բաժանորդագրերն դիմելով ընկերութեան գրասենեակը կամ հաւաքչաց, եւ գաւառաց համար ալ, գործակալներուն։ Հակառակ պարագային՝ չը պիտի կարենան մասնակցիլ յառաջիկայ Բ. Ե.) հոկտեմբեր 1ի վիճակահանութեան։

Սիրքէճի — Տնօրէն ի Թուրքիա
Կիւլպէնկ Խան Թ. 26-27 — Ժ. ԱՒԿԻՍՈՒԹԻՏԻ
1—3

ՍՐԵՆՑ

Նամակը ինչ անակնկալներ կը վերապահէ երբեմն խմբագրատանց համար։ Ամեն ձեւով ու ամեն գիրով պահարաններ կը դիզուին սեղանին վրայ, հեռաւոր ու մօտաւոր անկիւններէ բերելով բարի կամ տխուր լուրեր։ Շատ անգամ կեանքի մը գաղտնիքը կայ անոնց մէջ, սրտի դառնութիւն մը որ գոհացում կը սպասէ, կամ խնդակցական լուր մը զոր հանրութեան կուզեն հաղորդել։ Սովորական ու անսովոր գրութիւններու դէզին մէջէն՝ ամենէն ազդեցիկներն մահազդերն են, անոնք որոնք սեւ շրջանակի մը մէջ չեն տպուած, — ուռենիներով պատուած շիրմի պատկերի մը կամ խաչի մը ներքեւ, — այլ պարզ քանի մը տողի մէջ կարտայայտուին. սրտայոյզ տողեր որոնց հրատարակութիւնը ծնողք մը պիտի մխիթարէ կամ ամուսիններու սփոփանք պիտի պատճառէ։

Այս տխուր անակնկալներէ մէկն ունեցայ երէկ իրիկուն, բանալով նամակ մը որ Սկիւտարէն կուգար, և դառն հեգնութեան մը պէս՝ գրուած էր . . կարմիր մելանով։ Ողբայր մը երբ կը գուժէ իր եղբօր մահը, ալ կը նայի՞ մելանին ու թուղթին. և աւելի արդար չէ՞ր դիպուածը կամ ընտրութիւնը կարմիր մելանի, որ աւելնով գրուածի գաղափարը կուտար կարծես։

Երիտասարդ գրող մըն ալ մեռեր է, Սրենցը։

Աղքատ պատկերահանի մը մահուան առթիւ կ'ըսէի թէ անյուշք մեռեալներու մահագոյժը, — ըլլայ արուեստագէտի կամ գրողի, — ի՞նչ ուշ կը հասնի յաճախ. անոնց դագաղին շուրջը ո՛չ պսակի խնկիկ կայ, ո՛չ ծոպ բռնելու փութկոտութիւն, ո՛չ դամբանականի հոգ։

Այսպէս մեռեր է, կ'երեւայ թէ, մեր խեղճ Սրենցն ալ։ Ահա թէ ինչ կը գրէ իր եղբայրը.

Կիրակի գիշեր, տաժանելի հիւանդութենէ մը ետք, մահը խլեց մեր ձեռքէն սիրեցեալ եղբայրնիս որ Սրենց անուամբ ճանչցուած էր ձեզի։ Գիտնալով վաղուց եղբօրս նկատմամբ Խմբագրութեանդ ունեցած համակրանքը, ներկայիւս կը խնդրեմ որ հաճիք անոր գրական կենաց կարճատեւ յիշատակին (յորում զինքը քաջալերող մը եղած էք միշտ) քանի մը տող նուիրել։

Ստորագրութենէն, «Օ. [illegible]» կ'իմանանք առաջին անգամ դժբաղդ մեռեալին մականունը։ Անունը Ցակոբ էր, զոր կը կցէր իր գրական ծածկանունին։ Ահա բոլոր ծանօթութիւնը զոր ունինք աշխատակցի մը անձին վրայ որ այնքան սիրուն պատկերներ ու վէպիկներ կը գրէր վերջին տարիներս երկու օրաթերթերու մէջ։ Հետաքրքիր չեղանք օր մը իմանալու թէ ի՞նչ էր իր բուն անունը, ինչո՞վ կը զբաղէր։ Ուսուցիչ չէր, այսքանը գիտէինք, և ներէ չեմ սխալիր՝ խանութպան մըն էր կամ փոքրիկ առեւտուրով մը կը զբաղէր։ Իր գրուածները սակայն տուին իրեն բաւական ծանօթ անուն մը այն ընթերցողներուն առջեւ որք գրուածքի մը անշքեղութեան մէջ չեն գտներ արժանիքի պակասութիւն, և պարզութեան մէջ ալ կը նշմարեն թափանցող աչք մը և ուսումնասիրող միտք մը։ Այս վերջիններէն էր Սրենցն ալ։

Անխօսուն երիտասարդ մը, հազիւ երեսուն տարեկան, որ լուրջ մօրուք ներս կը մտնէր ու ծալլուած թուղթի ծրար մը դնելով գրասեղանին վրայ, կը հեռանար նորէն անշշուկ։ Իր խօսքերը գրեթէ համրուած էին. «Ասիկայ կըրնա՞ք հրատարակել։ Դիտողութիւն մը ունի՞ք» կամ աստ մօտ համեստ պարբերութիւն մը։ Եւ սակայն քիչ չատ կը խօսուէր իր գրուածներուն վրայ, երբ հրատարակուէին։ Մասնաւորապէս իր նիւթերը կ'ընտրէր տեղական բարքերէ ու ընտանեկան կեանքէ, որոց վրայ որքան գրուի նորէն քիչ է։

Վերջին անգամ իր այցն ընդունեցինք քանի մը ամիս առաջ։ Այս անգամ յօդուած չէր բերած, այլ կուգար լուր մը հաղորդել, թատերական հեղինակութիւն մը գրած ըլլալը. գործը աւարտած էր վաղուց, քանի մը գրագէտներու կարծիքն առած ու խնամնութեանց վաւերացումն ստացած։ Եւ դեռ կը մտածէր թէ արդեօք ժամանակ էր ծանուցանելու։ Քիչ մը ծայրայեղ գտանք այս համեստութիւնն, որուն հակառակն ալ տեսած ենք ու ձանձրացած։ Լուրը տուինք ու ժամանակ սկիզբները ներկայացման կը սպասէինք, երբ ահա հասաւ տարաբաղդ հեղինակին մահուան գոյժը։ Մեր դերասանները բաւական եղանք պիտի գտնուին անշուշտ, եթէ պարագաները ներեն, այդ խաղը ներկայացնելու ի յիշատակ դժբաղդ Սրենցին։ Ամենէն դառն վախճաններու կարգը դասելու չենք մահն հեղինակի մը որ տարիներով իր աշխատած երկին կեանք առնելուն մօտ ինքը կը զրկուի կեանքէ։

Բարեկամ խմբագիր մը, որ արդէն գրականութեան մէջ իր տեղն ունի, կարդացած ըլլալով Սրենցի թատերախաղը, գովեստով կը խօսէր անոր վրայ և կ'ըսէր թէ քանի մը թեթեւ բարեփոխումներով չատ լաւ կրնայ պատկերանալ բեմի վրայ։ Այս գնահատումն ընող երիտասարդը ո՛չ թատերական հեղինակութիւն ունի և ո՛չ անընդհատ գաղափարող մը եղած է լրագրութեան մէջ։ Իր նպաստաւոր վկայութիւնը եւ գրչի մը կրնայ ըլլալ այդ խաղին ներկայացման, որուն առթիւ թերեւս քիչ մը աւելի գրուի վաղուան Արեւելքին գրական արժանեացը վրայ։

Իր եղբօրը սրտայոյզ տողերն, որք հրատարակուելու չէին սահմանուած, իրենց պարզութեանը մէջ այնքան ազդեցիկ ու տխուր երեւցան, որ առաջին տպաւորութեան տակ՝ ափ յափոյ գըրուած այս քանի մը տողերուն հետ խառնելով, կը մտածեմ թէ կրնան փոքրիկ յիշատակարան մը կազմել՝ լրագրութեան մէջ՝ ողբացեալ երիտասարդին, սպասելով որ զինքն աւելի մօտէն ճանչցողներ իրենց գրչով գան զարդարել այս յիշատակարանը։ Տ. Ա.

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

Սիրեցեալ Որբերեան․

Ձեռագիր ձօներդ մէջ՝ գրքիդ սկիզբն՝ «Հայրիկ» կը յորջորջես զիս, գրքիդ մէջ յայտնելէ յետոյ կամ վերջը յայտնելէ յետոյ թէ հոգեւոր կամ հոգեկան ծնողդ եղած եմ։ Այդու կրկնակի համարձակութիւն կուտաս ինձ՝ քեզ իբրեւ հայր խօսելու, խոստովանիմ ո՛րքան խանդաղատանօք։

Կատարելով նախ օրինական ձեւակերպութիւն, յայտարարեմ թէ գրականօրէն գքեզ զաւակ կ՚ընդունիմ, քանզի նոյն յաջողութիւնն ունիս ինձ հետ Ս. Գրոց ու Շեքսպիրին ու Պայրընին համար։ Այդ երրեակ գրեանն՝ բարբ՝ բարձր գրադարանդ կը կազմեն․ գլուխդ վերեւ կը հսկեն՝ երբ քնանաս, և՝ երբ զարթնուս՝ գլուխդ այն թեւատարած էջերուն վրայ կը հակի փոխ առ փոխ։ Մատենագրական այն երրեակ անհունութեան նկատմամբ նախասիրութեանդ համար յանհունս քեզ խնդակցիլ յետոյ, իսկոյն գքեզ — իբրեւ հայր — պիտի յանդիմանեմ (խոստովանելով որ այս նըկատմամբ ո՛չ նուազ ե՛ս ալ յանդիմանութեան արժանի եմ), գքեզ պիտի յանդիմանեմ զի գլուխդ վեր չես վերցներ այդ գլուխ-գործոցներուն վրայէն և չես նայիր բնութեան վրայ զոր այդ գլուխ-գործոցք կը ցոլացնեն։ Կամ եթէ հեռանաս գրքերէդ, հոգիդ մէջ իջնելու համար է միայն։

Եւ անոր՝ միւթին, այլ և միօրինակութիւն որ կը տիրէ հաւաքածոյիդ մէջ։

Ենթակային ընդյանուռմն՝ առարկային յանալի ծանօթութեան թէութեամբ է։ Քնարերգութիւն՝ հետեւած բանաստեղծական սեռդ՝ անհաշտ չէ գոյնի ու պէսպիսութեան հետ, թէեւ իր գլխաւոր առարկայն ըլլայ վերացեալն, ենթակային արտայայտութիւնն։ Եւ ոչ միայն անհաշտ չէ, այլ քննադատութիւնն ա՛յդ պայմանաւ կատարելապէս հաշտ կրնայ լինել քնարերգութեան հետ․ այսինքն ա՛յն պայմանաւ որ զգայութեանց մատակարարած տպաւորութիւնք ի բաց չը մերժուին զգացումէն, որ արտայայտութիւն այնքա՛ն աւելի կատարեալ կ՚ըլլայ ո՛րքան աւելի բանաստեղծն արտաքին աշխարհին տպաւորութեանց ընդունակ ըլլայ։ Քնարերգակ բանաստեղծութիւն՝ իր բարձրագոյն փոխմանին — մեր հոգեկան պիտոյից լրացման — ծառայելէ յետոյ, կը գոհացնէ մտաց գեղեցկագիտական պիտոյքն ալ, յորժամ զգացումն՝ իր արտայայտութեան մէջ՝ արձանի մը կարկառ ու պատկերի մը ձեւակոյն ունենայ, պատկերի մը գոյնն ու զանազանութիւն։

Եւ ահա ի՛նչ որ պիտի սգտանեմ Ցէ֊ղաթօղկոյ Ծաղկներուդ․ գոյնի, պատկերներու բացակայութիւն ընդհանրապէս։ Ո՛չ տիրող գոյն մը, այլ գրեթէ միակ գոյն մը կայ հոն, Առաջին փոն-ն֊իդ մէջ,— սեւ․ իսկ պատկեր, նմանութիւն, բաղդատութիւն յոյժ յանցառ։ Նախասիրած գրենոդ մէջէն այնպէ՞ս է միթէ, մանաւանդ Ս. Գիրքն։ Հեծեծա՞նք միայն կը լսես հոն ու մա՞հ միայն կը տեսնես։ Այդ ժողովուրդի ո՞չ ապաքէն իր անցած երկիրներուն բուսականութիւնն ու կենդանականութիւնը կը պատկերացնէ, ներքեւն ապրած երկինքին գոյներն ու փոփոխումներն, իր երգոց, իր քնարերգութեանց մէջ։ Երգ երգոցին, գունոյ ու պատկերի ու ներդաշնակութեան այն անբաղդատելի հրաշակերտին համար ճշմարիտ չէ միայն այս. այլ նոյն իսկ մարգարէութեանց մէջ կը հեծծէ, կը գեղգեղէ կամ կը գոռայ բնութիւնն, ու կը ցոլանայ վառ կամ խաւար երկինքն, ու կը խայտայ կ՚եռուզեռայ դաշտայ ու քաղաքաց կեանքն յոգներեւոյթ։ Բիկ-Վեսան, գերազանց քնարերգարանն Աստուածաշունչին յետոյ, գերազանցօրէն բնապաշտական բանաստեղծութիւնն է ըստ ձեւոյն։ Ցուսահատ երգեր չը կա՞ն միթէ հոն ալ․ այլ քանի՞ն հրապուրիչ կ՚ըլլայ յուսահատութեան սեւն հոն, երբ կարապի թեւերուն եւ անիապի թերթերուն անպատ սպիտակութեամբ կը պիսակուի կամ կը գիրգայուի։ — Աստղ մը նշուլային, անմարմին, խուսափուկ լոյսն է որ ուրեք ուրեք կամ յաճախ ուրեք կ՚ակօսէ մթութիւնն երգարանիդ. միակ ոտանաւոր մը մէջ երկինք աստղը . . . կը ճաչէ։ Այո, եթէ աստղն երեւի իսկ քերթուածոցդ մէջ, ճա՛ռն անոր քան թէ վառ֊՛ն գեղեցիկ բառերով՝ կ՚երեւնես, ուա՞ղ։ «Վհատին սիրտն» ալ աստղի մը կը նըմանցնես․․․ «Զայրացին»։ Գիշերներն՝ նայուածքս յերկին՝ յաճախ մինչեւ պաշտօօտ կը ոգնիմ, զաւա՛կս․ սակայն մը թուղթեան ծալքերուն մէջ դեռ ո՛չ գինչեր մ՚աչքերս «զայրացին» աստղի մը հանդպեցան․ լուսաւորներուն կամ լուսերուն ամենէն լքականին համար ունեցած սէրդ՝ կըրպապանափոխել կուտայ քեզ գաղտ֊գայլոյթ կը վերընծայես լուսագնդից այն լուսաւոր․ ․ ․, տառեխին, գիտական ճշդութեան երբեք թշնամին չէ քնարերգակ բանաստեղծութիւնն ։ Դուրեա՞ն... ո՞վ գայն կրնայ մոռնալ երբեք. սակայն յիշելու էր թէ աստուածին՝ այն հիւծական լուսոյն ընթացքն իր խուսափման մէջ վայրիջակ է մանաւանդ, մինչդեռ մահամերձ անմահ մեր փարօսն բանաստեղծին նայուածքն՝ հրայր... հրաբուղխ՝ վերելակ էր, վերասլաց... Աստղը կամ պատկերը շրջունակելով կը բացագանչես․

«Վայրիկ մի լոյս, զերդ մի շողը արեգին, — Եւ յաւիտեան սե՛ւ անէծք մը, սե՛ւ... տըգոյն։»

Այդ աստիճանումն ալ վայրիջա՛կ ... մանաւանդ վայրիջանկ, որովհետեւ ... գոյնը սեւէն յետոյ՝ անկում մ՚է հաստատապէս։ Եւ այդ «վհատին սիրտը» բանաստեղծութեանդ՝ այդ վերջին տունն — որ անբնական, գրեթէ հրէշային է — հանելով, աւելի մ՚այլ նուազ թանձրացեալ բան մը պիտի գտնէինք հոն, որպէս ուրիշ քանի մը հատուածոց մէջ որոնք բառագարդութիւն են յոյժ տեսակէն, զգացմունքդ ծածկելու քան յայտնելու ծառայած։

Բ.

Սակայն գոյնի ու պատկերի, գեղեցկագիտական անստգիւտ ձեւի մը բացակայութեան հակառակ, ի՛նչ թաքուն դիւթութիւն մը կայ Ցէ֊ղաթօղկոյ Ծաղիկներուն մէջ, որ անոր ընթերցմանէն գրեթէ չըլացայ։ Լըգոնդ մը Լիլի կամ Թէոտոռ մը Պանվիլլի ամբողջ մէկ հատորն ինձ աւելի տըգոյն թուած է միթէ քան հատորիկդ, այդ բանաստեղծ վարպետներ ըլլալով հանդերձ՝ որոնց առջեւ մեր մէջէն ամենամեծն ալ պիտի խոնարհէ։ Ուստի՞ է այս․ ուստի՞ այդ տպաւորութիւնն իմ վրաս։ Քանզի... հէ՜գ երիտասարդ բանաստեղծ, կանուխ որբ մնացած ես. ողբին ալ յոգնակին տարաբաղդ ծնողդ թողեր են քեզ մականուն.— Քանզի, գեղեցկագէտի մեծ ընդունակութիւն ունենալովդ հանդերձ՝ զոր շատ դիւրաւ պիտի կարենաս զարգացուցած ըլլալու համար, ունիս բանաստեղծի գերագոյն ձիրքն, յուզելու, զգալու կարողութիւնն.— քանզի բանաստեղծութիւններ ունիս, որոնք լայն շունչով մը, բարձր ներշնչութեամբ մը կը սկսին որպէս առաջին բերդուածդ՝ «Երբ որ փախայ ոչընչութեան մութ վհէն...», կամ որոնք տուներ կը պարունակեն, որպէս՝

«Ոմանք սիրեն վայրենի — Անտառները ու լեռներ — Ուր եղնիկը կ՚արիւնի — Գրնտակէ մը կարեվէր։»

Կամ լռութեան զգայութիւնն, անդընդոց արշաւիրքը, տիեզերական խաղաղութեան պատրանքը կ՚արտայայտես. «Երկիրը՝ լուռ կը թաւալի՝ իւր առանցքին վրայ, — Երկիրը՝ լուռ կը թաւալի արեգին չուրջը, — Մարդն ալ լո՛ւռ կը գլորի փոսին մէջ, — Հոգին ալ անձայն կը թաւալի Աստուծոյ չուրջը։» Ու դեռ ուրիշ գեղեցկութիւններ աստ անդ։

Գ.

Չեմ սիրեր գործածել ոճէդ բառն․ այլ ներհակաբար գեղեցիկին զոր անուանեցի, յանգգայս ահա գրչիս տակ կուգայ՝ գաղափարաց զուգորդութեան օրինօք։ Տգեղ են կարգ մը բառեր զորս բարդած ես, որպէս «հրատաք, սիրատաք, եւն»։ Տաղից գեղեցկութիւն տալէ հեռու են առատաբառութիւնն և առատաբանութիւնն, առաջին թերութիւնը մանաւանդ որ ակնհայտ եղանակաւ ի յայտ կուգայ հատուածոյդ մէջ․ զուտ համանիշներ մօտ առ մօտ կը գործածես․ «զար ու հեռու, հեռու ու զար, լռիկ ու անձայն, մութ ու մըռայլ, խակ ու տխաս, ի մահ խաւար ի յաւիտեան (այս վերջին համանչութիւնն աստիճանաւորում մը համարուի թերեւս) եւն։ Ին վերջամասնիկով ածականներու գեղծումը քննադատելի է մանաւանդ աշխարհաբարին մէջ, ուր հոլովական մասնեան կը ձգտի և ուր սեռական ու տրական նոյնավերջ կը հոլովին (ի, ին) անխտիր ածականն, որ արդէն լեզուին մէջ չգոյ է, կրկնուած, երեքնուած է. կարծեմ անյաջող բառն ալ իբրեւ ածական գործածուած է անյարմար տեղ։ Սոսկալի աններդաշնակութիւն յառաջ կը բերէ ոլորին վերջատառին կրճատումը՝ մանաւանդ բաղաձայնով սկսող բայի մ՚առջեւ. անէծք բառն, որով կը գեղծանես, քենէ ոչ նուազ անգամ այդ կրճատեալ ոլորին համար չրթունքներէն թռաւ. արդէն բաղաձայններու թէ՛ ձայնաւորներու հանդիպման դուն ուրեք ուշադրութիւն կ՚ընծայես. հոգին յաւէտ կատարելապէս չը փայփայուիր, ականջն եթէ վիրաւորուի. քնարերգութեան արդէն համանիշ է ներդաշնակութեան, ուստի եւ այդ թէութենէ թերանալ՝ ամենայնի թերանալ է գրեթէ քնարերգակ բանաստեղծութեան մէջ։ Իսկ «ո՛հ» ձայնարկութիւնը, որքան ալ քաղցրահնչիւն ըլլայ, ներդաշնակութիւն արտադրելէ հեռու է, երբ ութն անգամ կը կրկնուի ութը տուն ոտանաւորի մը մէջ (Առաջին ոտանաւորդ մեծապէս տուժած է այդ անհաւատալի կրկնութեամբ)։ Բացագանչական բանաձեւ մ՚ալ, որ յոյժ արձակունակ հասարակ դարձաւ, արժանի թէ՛ ոտանաւոր հատուածոյդ մէջ յաճախ կ՚երեւի անէծք և բողոք բառերուն հետ, այլ իրենց ույժն, իրենց նշանակութիւնն իսկ կորուսած են ուրեք ուրեք հաւաքածոյիդ մէջ. այդ բանաձեւն է, «սիրեմ յուզուիլ ու խոկալ։» Իբրեւ լեզու, իբրեւ ներդաշնակութիւն, «նշանակելի, նշանաւոր» հատուած՝ Ցէ֊ղաթօղկոյ Ծաղիկներուն յառաջաբանդ է, զոգցես քանի մը տարի յետոյ գրուած է միւս հատուածներէն, որք տարելից են իրեն՝ ըստ թուագրութեանդ։ Ոչ միայն լեզուի ներդաշնակութեան, այլ եւ ոճոյ բնականութեան օրինակ մը կրնայ հանդիսանալ. հարազատ աշխարհաբար ու բնական տրամութիւն։ Պոռնկրղեւ ... պիտի յորջորջեր այդ հատուածն․ ես պիտի ըսեմ — Ալֆրէտ տը Միւսէ է հայերէն։ Ո՛չ ֆոյխ Գէյերէն ու Մըլեթանի Միւսէն անշուշտ․ ա՛ն, անհաւասարելի է։

Դ

Խօսի՞մ մասնաւորապէս արձակ գրուածոյդ վրայ։ Եթէ կը դժկամակիմ, մ՛ի կասկածիր թէ կարդացած չըլլամ զանոնք․ ամբողջ հատորն երեք իրիկուն կարդացի․ և պիտի յայտնեմ թէ հաւաքածոյիդ այդ մասին մէջ աւելի փայփայանք գտայ ա՛յնքան մօտ ներդաշնակութիւն։ Բնականութենէդ կը խոտորիս միթէ, առաւել սակայն անկաշկանդութեան հասնելու յաւէտ․ անկաշկանդութիւնն երբեք չը տարամերժեր ճշդութիւնն, ընդհակառակն գիտակցօրէն վերլուծական և երանգայայտ, ապա և ճշգանիշդ գրական ոճուն է այն, ճշմարիտ անկաշկանդութիւնը, գիտական անկաշկանդութիւն։ Ամէն պարագայի մէջ, արձակն, արձակ գրուած մը, հիմնովն է, գաղափարներովն է որ կ՚արժէ մանաւանդ։ Պարարուած մտօք մարդը կրնայ լաւ արձակագիր ըլլալ։ Դարուս մէջ Լիդրէէն մեծ արձակագիր չեմ ճանչնար, եթէ ոչ Կէօթէն։

Ե.

Կը կնքեմ գիրս, սիրեցեալ Որբերեան, մաղթելով քեզ, մանաւանդ թէ պահանջելով քենէ որպէս զի Ցէ֊ղաթօղկոյ Ծաղկներուդ երկրորդ հատորն առաւել ինքնատիպ ըլլայ։ Պէտք է միտքդ բոլորովին ազատի գրական վերյուշութիւններէն, տիրող բանաստեղծներուն ազդեցութենէն՝ որ ուրեք ուրեք յոյժ զգալի է Տաղարանիդ մէջ։ Հոս Դուրեան ես, այլուր Սիպիլ, ու տեղ մը՝ Դուրեանին նման իր բանաստեղծութիւնն ապրող բանաստեղծը զոր «Հայրիկ» կը սիրես անուանել։ Պէտք է դադրիս այդ ամենն ըլլալէ, և դու ինքդ ըլլաս լիովին. պէտք է ըլլաս Որբերեան։

Ծափահարելով կ՚ողջունեմ երեւումդ, ու կաթոգին գքեզ կ՚ողջագուրեմ, որբ կըրտսեր եղբայրս, բարեկամս Որբերեան։

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

10 սեպտեմբեր 1893

Գատըքէօյ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ԱՌ ԽԱԶԻԿ ՊԼԻՏԱՆԵԱՆ

ՕՐԹԱԳԵՂ, 12 սեպտ. կիրակի

Սիրելի Խաչիկ․

Ի՞նչ պիտի գրեի, և ինչ գրելու ստիպեալ եմ․ էհ, ասիկա մտքէս չէր անցներ։

Երեւակայէ, ճա՛ն չէ, այս առաւօտ, գրասեղանիս առջեւ նստած՝ քեզի, տօնախմբութեանդ առթիւ, կուզէի երկտող մը մտածել, բայց եկաւ տես որ, դուրսը այնքան աղուոր արեւ մը, և պատուհանիս ճիշդ դիմացը, դեռ գիշերազգեստով այնքան սիրուն և դեռատի հրէշտակ մը կայ, որ խոստովանելու է, ամբողջ միտքս պատուհանէս դուրս կը ցատքէ, և ես, ծոյլ դպրոցականի մը պէս գրչակալս կը կրծեմ ու կը կրծեմ, բայց ի զուր, գոնէ սանկ երկու սիրուն բառեր իրարու քով դնելու բացարձակապէս անկարող եմ։

Մէջ մ՚ալ, տանտիրուհիս, «Հայրենիք»ս կը բերէ վեր և մօր մը նախանձոտութեամբ, վարագոյրս հրէշտակին քթին քիթին կը գոցէ։

Կը բանամ թերթը, և նախ կը նայիմ թէ քանի՛ հատ են անոնք որ Տր. Շանթմէսին գալուն չսպասած եկեր գացեր են։

Ցանկարծ, վերջին լուրերուն ճիշդ վըրան քու անուանդ կը հանդիպիմ։

Եթէ քոլերայէն չի վախնայի, քիչ մնաց պիտի մարէի.... խնդալէս։

Երբուընէ՞ ի վեր է, սիրելիս, որ առաջուընէ լուր չի տուած բարեկամներու, ատանկ երեւակայական ինքնասպանութիւններ տեղի կունենան կոր։

Հինգշաբթի գիշե՞ր, Գասը-գի՞ւղ, ըըվըլվէ՞ր մը կուրծքիդ, անձնասպանութի՞ւն, սրտի միջտո՞ց, վրայ հասնող տըղնեցինե՞ր, և Բ․․․․ և Բ․․․․։

Ո՛հ, դո՞ւն ես այդ ամենը ընողը, խեղճ տղայ։ Որչափ քիչ կը ճանչնան կոր գքեզ։

Բայց անհեթեթ է այդ ամենը։

Եթէ ես քեզ լաւ կը ճանչնամ, և սաստ տարակոյս մի ունենար, չեմ կրնար հաւատալ, որ դուն այն աստղէն չինուածներէն ես, որոնք ատանկ գծուած ծայրայեղութեան կը դիմեն, վերջ տալու կեանքի մը, որ շատ թափանցիկ չէ քեզ պէս քսան տարեկան երիտասարդներու համար։

Անհասկնալի ինչու համար, անմիջապէս հասկցայ որ Levant Heraldի լուրը, տըգեղ fumisterieի մը արդիւնքն է պարզապէս։

Որովհետեւ գիտեմ թէ պատճառ մը չունէիս մեռնիլ ուզելու։

Ո՞ւր պիտի թողուս, Փարիզը, Բերադ, որոնցմէ չես կրնար կշտանալ, Տը Լիւզի քոնիաքը, Սանթրալը, և ամեն ինչ որ փայլուն կընէ Բերայի չիտակ ճամբան, իր չեղակի փողոցներով, գիշերուան մըթութեան մէջ։

Ա՞հ պահ, եթէ կեանքդ փճացնելու տրամադրիր ըլլայիր՝ ըէվըլվէրի հարկ չի կար, որովհետեւ ամեն միջոց հոն կը տանի, ինչպէս ամեն ճամբայ Հռոմ։

Դուն ալ չե՞ս գիտեր ասիկայ, բաւ, քան տարեկան blasé։

Իրաւ է որ հինգշաբթիէ մինչեւ շաբաթ իրիկուն անընդհատ միասին էինք, բայց ասիկայ բաւական չէր վստահ ընելու գիս թէ ատանկ փորձ մը ըրած չես, ինչ որ հաստատապէս կը համոզէ գիս թէ մեռնիլ միտքեդ չանցնիր դեռ, այն է թէ, երկար ատեն կրնաս վայելել այն ամեն դիւրին հաճոյքները որոնք քեզ համար, ամբողջ կեանքը կը կազմեն։

Բայց տօնախմբութիւնդ ո՞ւր մնաց։

Ես ալ կզգամ թէ նամակս շատ հաճելի չեղաւ, ատանկ ուրախալի պարագայի մը համար։ Բայց սակայն եթէ այսօր ծաղկեփունջ մը չեմ ղրկեր քեզի, հաւատա որ եթէ ըէվըլվէրդ չեղած չըլլար, պարտաւորապէս մամ մը կը ղրկէի քեզի։

Ց. ԱԼՓԻԱՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐ

Պ. Բիէա Արեբի, տնօրէն Բէյկօզի Դեղատնային հանգէսին, հետեւեալ պատուէրները կը հրատարակէ սոյն թերթին մէջ․

Վտանգի պահուն քաջասիրտ եղիր․ յուսախաբ մարդը միայն կրնայ դիմադրաւել վտանգին։

Մաքուր եղիր, որքան քու նոյնքան չուրջդ եղողներ մասին։ Քաջութիւն, չափաւորութիւն և մաքրակիլին մաքրութիւն լաւագոյն միջոցներն են ընդդէմ հիւանդութեան։

Հաստատ կեցիր կանոնաւոր կենցաղիդ վրայ, խոյս տուր ամեն խռովճանութենէ կամ մարդերու համախըմբումէ։

Խոյս տուր դեղերէ, փորշափ քաջասալղ ես։

Այն ատեն միայն այցելէ հիւանդներու, երբ պարտաւորութիւնն ստիպէ։

Յարաբերութիւն մի՛ ունենար ապականեալ տեղերէ եկող անձերու հետ։

Հիւանդութենէ խուսափելու համար բնաւ մի՛ հեռանար տունէդ․ չէ որ ճամբորդութենէն առաջ եկած կեանքի փոփոխումով կրնաս աւելի դիւրաւ զոհ երթալ պատուհասին, մինչ քու տանդ մէջ կրնաս ամեն անհրաժեշտ, սովորական խնամքները կրել։

Բու սննդեանդ ծառայող ուտեստ զատ ուրիշ բան մի՛ ուտեր։

Կարելի եղածին չափ քիչ ջուր խմէ և անկից միայն որուն ուսկից բերուիլը գիտես։ Բմպելիքի ծառայող ամեն ջուր զտուելու կամ եռացուելու է։

Գետակներու, հորերու ջուրերը կրնան ապականուած ըլլալ․ հետեւապէս պէտք չէ գործածել զանոնք։

Հիւանդի մը սենեակը գտնուող ջուրը գործածուելէ առաջ եռացուելու է, թէ խմելու և թէ ձեռք կամ բերան լուալու համար։ Եռացումով, հիւանդութեան բոլոր միքրոպները կը փճանան, բայց պէտք չէ մոռնալ թէ ժամանակ մը վերջը կրնան ուրիշ միքրոպներ առաջ գալ ջուրին մէջ։

Ըմպելիքի ծառայող ջուրը մաքրելու համար, գաւաթ մը ջուրին վրայ աւելցուր պատառ մը Բոքէլէ կամ երկու կաթիլ [illegible]։

Ջուրը պահէ շատ մաքուր ընդունարաններու մէջ։

Թէյը, սուրճը և քաղաքն խմելի ըմպելիներ են, ինչպէս նաեւ գարեջուրն ու գինին։

Զգուշացիր սառէն և սառուցեալ ըմպելիներէ։

Եռացեալ ջուրի մէջ մաքրուած գաւաթներ միայն գործածէ։

Դառնադեղերն ու ախորժաբեր ըմպելիները մեծ մասամբ վնասակար են, հետեւապէս երբեք պէտք չէ որ գործածես զանոնք։

Հանքային ջուրերը ներելի են, պայմանաւ որ վաւերական աղբիւրէ ըլլան։

Չեռացած կաթ երբեք մի՛ խմեր։

Քոլերայի միքրոպը կրնայ ապրիլ պանիրի և թարմ կարագի մէջ․ եթէ վարակեալ տեղերէ գան, զգուշացիր անոնց գործածութենէն։

Բանջարեղէնները, պտուղները եփուած ուտելու են, և ուշադրութիւն ընելու է անոնց արտադրութեան տեղւոյն վրայ։

Մաքուր տեղերէ միայն ուտելի գնէ։ Զգուշացիր վարակեալ տեղերէ եկածներէն։

Չափազանց ըմպելի և անոնդ մի՛ առներ, մանաւանդ եթէ ստամոքսային խանգարումներու տրամադրութիւն ունիս։

Հիւանդի մը սենեակին մէջ ո՛չ կեր ոչ խմէ։ Յիշէ որ ճանճերը կամ ուրիշ միջատներ կրնան հիւանդութեան միքրոպները փոխադրել ուտելիքներու վրայ։ Պէտք չէ նաեւ ծխել հոն, վասն զի գլանիկն ալ կրնայ ծառայել իբր միջոց փոխադրութեան։

Գլուխդ զով բռնէ, մարմինդ տաք և ոտքերդ չոր։

Օրը մէկ քանի անգամներ լուա՛ ձեռքերդ ջուրով, աճառով և խոզանակով, մանաւանդ ճաշէ առաջ։ Եթէ աղտոտ կամ կասկածելի ճերմակեղէններու դպած ես, ձեռքերդ լուա 2 % կրաջուրի մէջ, յետոյ աճառով և մաքուր ջուրով։

Ծովի բաղնիք մտնելու չէ։

Հանրային ճեմիչներն այն ատեն մտիր, երբ անհրաժեշտ պէտք ըլլայ։ Ճեմիչները որոց մէջ օտար մարդեր մտած են, աճառոտ ջուրով մաքրուելու են։ Եթէ կասկածելի մարդեր մտած են, պէտք է ճեմիչներն ապանեխել նոր պատրաստուած կրաջուրով (երկար ատենէ ի վեր պատրաստուած կրաջուրը կը կորսնցնէ իր ապանեխիչ հանգամանքները)։

Քոլերային միքրոպը կը գտնուի հիւանդներու կղկղանքին մէջ։ Կը փակչի աղտոտ հագուստներու և ճերմակեղէնի և կրնայ, նոյն իսկ աննշմարելի կերպով, փոխադրուիլ այս նիւթերով կամ կղկղանքներով։

Պէտք է ապանեխես հիւանդներու կամ քոլերայով կասկածուած անձերու կղկղանքները և բոլոր աղտոտ գոյքերը՝ ժամ մը ձգելով զանոնք կրաջուրի կամ [illegible] մէջ։ Ճերմակեղէնները, հագուստները, անկողնի գոյքերը, վերմակ և այլն, լաւ մը ծրարուելով, պէտք է տարուին ապանեխական հաստատութիւն մը։ Եթէ ասիկա կարելի չէ, այդ գոյքերը 24 ժամ ձգէ աճառոտ ջուրով լի աւազանի մը մէջ և խղճմտօրէն եռացունել տուր զանոնք։

Ամեն աղտոտ գոյք ապանեխուելու է աճառոտ ջուրի, կրաջուրի կամ ֆէնիքային ջուրի մէջ։ Եթէ այս ալ անկարելի է, 6 օր դիր զանոնք բաց օդին մէջ, խիստ արեւոտ տեղ մը։ Միքրոպները կը փճանան, եթէ այն գոյքեր աղէկ չորնան։ Եթէ ստամոքսային խանգարումներ ունիս, մի՛ ահաբեկիր, բայց բժիշկ մը կանչել տուր։ Մինչեւ որ գայ, դուն տաք ըմպելի մը խմէ, փանելայէ գօտի մը կապէ, սենեակէն դուրս մի՛ ելլեր․ եթէ սաստիկ ցաւեր ունիս, պառկէ։ Ցաւը մեղմացնելու համար, կրնաս գաւաթ մը թէյ խմել քոնեաքով կամ ռոմով։ Սնունդդ պէտք է ըլլայ մաքուր ապուր։ Եթէ ունիս հակահինտախտական կաթիլներ (*) (բժշկին կողմէ յանձնարարուած) 20 կամ 30 կաթիլ լեցուր անոնցմէ շաքարի կտորի մը վրայ և կեր։

Քաջասիրտ եղիր, նոյն իսկ եթէ հիւանդ ես։ Վախն ու վատութիւնը յոռի ազդեցութիւն ունին մարմնոյն ու մտքին վրայ։

ԾԱՂԿԱՍԷՐՈՒԹԻՒՆ

(Ծաղկաձոյլերու պատրաստութիւն)

Պարտէզը սակաւին ծաղիկով լըրճացնել է, ինչպէս արեւածաղիկ, (soleil), այրածաղիկ (fleur des veuves), բալասան (balsamine, [illegible]), բոթոնիա, չոգեծաղիկ (ageratum, [illegible]), զինիա եւն․ որոնք իրենց այլազան գոյներով, արտաքոյ կարգի փայլ մը կուտան պարտէզին չքեղութեանը։ Այս միջոցիս կը սկսին ռուծ [illegible] չափաւորել, օդին տաքութեան և չորութեան համեմատ, և տալու աղէկ է փոխանակ իրիկուան, առաւօտուն ջրել։ Պէտք չէ զանց առնել պարտէզին ներքին կարգապահութիւնը և մաքրութիւնը, և միշտ զբաղելու է հունձերուն հետ, զորս պէտք է հասունցնելէն անմիջապէս յետոյ քաղել։ Նմանապէս, կիտամուտան մէջ կրնան ցանուիլ, չափաւոր խոնաւութեամբ հողի մէջ, Նարգիզ, ծօնգիլ և կակաչ։ Կրնաք նաեւ մեխակներուն անարմատ բողբոջները հողը թաղելով և հինգ վեց շաբաթ յետոյ, մայր արմատէն զատել և արմատին հողովը ծաղկամաններու առնել։ (Մեխակներուն վրայ, յառաջիկային յատուկ յօդուածով մը պիտի խօսիմ)։ Ցանել կարգ մը ծաղկանց հունտեր, որոնք կարող են ձմեռուան ցուրտին դիմանալ, ինչպէս, չահգրամ, խնդածաղիկ, տուլպ եւն․ իսկ սոխերու տեսակէն եղած բոլոր ծաղկանց հունտերը։ Կրնաք նաեւ արմատացնել ոստերէն շառյունիլ կարգ մը ապրող (vivace) տունկեր, որոնց ցօղը (հողէն վեր եղած մասը) միշտ կը մնայ առանց չորնալու։ Գալ անգամ բանջարեղինաց վրայ։

Լ. Մ[illegible]

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՐՔ
ԲՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԶԱՆՑԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
Մասն Ա. մարդ եւ կենդանիք
Դրեց ՏՈՔԹ. Ց. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
(Հետեւողութեամբ Պէսէլէ Նախակրթարանական կարգերու համար)

Այս գիրքը իր տեսակին եւ ուղղութեան մասին միակն է եւ «փոքր տղոց» ճաշակացուցութեան յարմարցուած. տպագրութիւն, պատկերք եւ կազմ գեղեցիկ։

Ժթ. դասերու բաժնուած է եւ ամէն դասի վերջ ալ աշակերտին ամփոփումը դրուած է․ իսկ գործին վերջը ուսուցչաց համար գիտական բառագրքոյկ մը դրուած է զաղղիերէն բառերով մէկտեղ։

Բ. եւ Գ. մասերն որք են՝ «Բուսաբանութիւն եւ Բնագիտութիւն», պիտի հրատարակուին մինչեւ յառաջիկայ յունվար։ Վարժարանաց տնօրէնք 1 օրինակ ձրի կ՚առնեն գրատունէն։

Գին 4 ղրշ. ամէն գրավաճառաց քով. միակ կեդրոնատեղին է Զ. Թորոսեան գրատունը, Պոլիս, Պաշճէ զարու թիւ 4։ Վարժարանաց համար զեղջումներ կայ։ 789 7—20

ՏՈՔԹ. ԵԴՈՒԱՐԴ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՅԺ

Որ տարիներէ ի վեր բացակայ կը գտնուէր մայրաքաղաքէս, այս անգամ վերադարձած ըլլալով իւր բնակութիւնը հաստատած է Սամաթիա Սուլու Մանաստր ճամբէն թիւ 146 տունը, ու պատրաստ է ամեն օր իրեն դիմող հիւանդները դարմանել մանրազնին և մասնաւոր հոգածութեամբ։ Զորեքշաբթի օրերը ժամը 6—9 (Ը. Թ.) աղքատ հիւանդներն ձրիաբար դարմանելու յանձնառու է։

Ցիշեալ բժիշկը ճարտարութեամբ կը կատարէ վիրաբուժական գործողութիւններ և ճշգիւ կ՚անուանէ ներքին հիւանդութեանց տեսակն, որոնք կախում ունին, կարծ միջոցի մէջ հիւանդաց բուժումը։ 793 3—30

(*) Այս կաթիլներու ինչ ըլլալը և պատրաստութեան եղանակը բացատրուեցաւ արդէն Արեւելքի մէջ։

ՏՊԱՐԱՆ, ԼԻՏՈԳՐԱՖԱՏՈՒՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
ԳՐԱՏՈՒՆ
Գ. Պաղտատլեան
Սուլթան-Համամ ճասեճի թիւ 14։
ՑՈՒՑԱԿ ԳՐՈՑ
ԵՒ
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

Գրատունս ի լոյս ընծայած է սոյն գեղեցիկ և սիրուն ՓՈՏՑԱԿԸ ուր ամփոփուած է

Ա. Իրեն սեպհական գրքերն, որոց պարունակութեան մասին կուտայ ուրոյն պիտանի ծանօթութիւններ․

Բ. Այլուր տպագրեալ և հրատարակի վրայ յանձնուեալ Դպրոցական, Գիտական, Գրական և այլ ամէն տեսակ գրոց Ցանկ մը իրենց գներով։

Գ. Գաւառացւոց ի դիւրութիւն համայն Թուրքիոյ Թղթատարութեան սակագնոց մասին կարեւոր գիտելիք։

Դ. Պաղտատլեան գործատան այն է Տպարանի, Վիմագրատան, Կազմատան և Գրատան վերաբերեալ տեղեկութիւններ, եւ

Ե. Սոյն Ցանկին կցուած է նաեւ մեքենական Օրացոյց մը դիւրամատնելի, որ պարզ տախտակի մը վրայ կը պատկերացնէ 1600 էն մինչեւ 2400 տարիներու մանրամասնութիւնները, որով կարելի է դիւրաւ գտնել ամսաթիւերն ու օրերը։

Սոյն ցանկը ձրի կը տրուի փափաքողաց։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Մ. ՊԷՀՃԷԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ երկար ատեն Կ. Պոլսոյ մէջ Աղերսագիրներ խմբագրելէ եւ ի Կեսարիա դատական շատ մը պաշտօններ վարելէ յետոյ, այս անգամ Պահճէ զաբու Թաշ-խան 56 թիւ սենեակը հաստատուած է։

Պատրաստ է ոչ միայն պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ օրինական ձեւով խմբագրել՝ այլ եւ դատաստանի կարօտ խնդիրները յանձնել ամենէն հաւատարիմ եւ ձեռնհաս եւ վկայեալ փաստաբաններու։

660 17—22

ԴԱՐՈՒՍ ՄԵԾ ԳԻՒՏԸ

«Կեանքի երիտասարդացում և երկարացում Կոտինօ էլիքսիրով, միակ անվտանգ դարման ընդդէմ «Անկարողութեան»։ Ուզեցէք էլիքսիր Կոտինօյի վարչութենէն, Փարիզ, Ս. Լազար փողոց, թիւ 7, բացատրիչ տետրն, որ պիտի ղրկուի ձրիապէս։

Սրուակը՝ 20 ֆր. 3 սրուակը 50 ֆր.

Ի Պոլիս կը վաճառուի «Քանիքէյի» բրիտանական դեղարանը և ի Տրապիզոն, յանձնակատար Պ. Պ. Բուսի եղբարք։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿ.

Իւքէօ շոգենաւը, նաւապետ Ուպլըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն մեկնած է ամսոյս 9ին և հակտ. 8ին աստ կ՚սպասուի։

ՄԻՍԹԻԷԹ

Երուանդ եւ ընկերաց խնամքով այս անգամ զուտ խաղողէ պատրաստուած եւ ո՛ր եւ է վնասակար նիւթերէ բոլորովին զերծ լինելով ստամոքսը զօրացնելու եւ ախորժակ բանալու ատենի ժեանցն համար բժշկաց կողմանէ իսկ անմ [illegible] օգին եւ մաստիգան՝ ՄԻՍԹԻԷԹ մա, մնաւամբ եւ կնքեալ շիշերով ու որոշեալ գընով ի վաճառ հանուած են հետեւեալ տեղերը։ Ի Ղալաթիա սամ. Պանրային կարգը Եուսուֆ Իզզէտտին էֆէնտի խանին տակ Միսբէթի մթերանոցը եւ մայրաքաղաքիս հանրածանօթ գեղարաններ։ Բերայի նշանաւոր զարեջրատուները։ Ղալաթիա Դօմբոսն խանին մէջ Պօղոս աղայի ճաշարանը։ Վոյվոտա փողոց թիւ 9։ Քիւրէքճիլէր փողոց Խաչիկ աղայի թիւ 27 ճաշարանը։ Սանտըգճըլար փողոց Արթին աղայի թիւ 199 գըրասարանը։ Մումխանէ փողոց թիւ 111 Մակազէն Բիսս խանութը։ Թօփխանէ ծխավաճառ Եանիի թիւ 1 խանութը։ Կամուրջին վրայ Վոսփորի շոգենաւերուն նաւամատոյցը Սթէֆանի հաճի Գօսմիի խանութը։ Եէնի Մահալլէի նաւամատոյցին դէմ թիւ 12։ Ի Պոլիս Համբուրլօ խանի կից Մէհմէտ փաշա խան թիւ 1։ Մեծ Շուկայ Մահֆազաճըլար փողոց Թօքաթլեանի թիւ 29 ճաշարանը Բերա Համբուրլօ շուկային մէջ թիւ 10։ Ղալաթա Սէրայի կից թիւ 157։ Ղալաթա Սէրայի դէմը փողոցը Քիլիսէի թիւ 6 խանութը։ Հալէպ Չարշըսի մէջ Աննիկ աղայի ճաշարանը, Մեծ Փողոց շաքարավաճառ Հաճի Սարգիս աղայի թիւ 54 խանութը, Թաբլա Պաշը Սիրաքէ Ասատեանի թիւ 40 մթերանոցը։ Ի Գում-գաբու Աթամսոն ճամբէսի նպարավաճառ Հաճի Միհրան Աղայի թիւ 21 խանութը։ Ի Լանկայ Թուլումճու Մկրտիչ Մարաշլեանի թիւ 113 գրօսարանը։

Հետզհետէ բացուելիք մթերանոցներն ալ պիտի ծանուցուին կարգաւ։ 691

ԻԼԱՆ

Իրան սէֆիրեթի թէպաասընտան Թէպրիզլի Հաճի Իպրահիմ աղանըն Թահթաքալէտէ Թիմուր Թաշ խանընտա օտասընտա իքէն ասլ քերրէ խանը մէգթիպլը Թէրգ իլէ նէ Թարաֆընտան օլտըղը վէ իգամէթկեահընըն տախի մէճհուլ պուլունտըղը խանը մէգթիպը օտա պաշը լանկալը Թարաֆընտան խասըմ վիրիլէն Պօղոս Աֆէեան ալէյհինէ Տէրաստաէթ մահքէմէի թիճարէթ պիրինճի մէճլիսինտէն 15 Թէմուզ 309 թարիխ վէ 179 նումէրօլը վէ 178½ լիրայի օսմանի վէ 49 ղրշ. 30 փարանըն կիւզտէթէ վէ մէսարիֆի մուհաքէմէ իլէ մաէն թահսիլի հիւքմիւնի հավի օլարագ իսթիհսալ էյլէտիկի իլամը գըեապընտա պիր գըթա սուրէթի մուսատտագասը պէր մուճիպի մուհաքէմէ մէրգում Պօղոս Աֆէեանըն իգամէթկեահը մէճհուլ պուլընտըղը ձիհէթլէ իլանէն թէպլիղի Թալէպ օլընմըշ օլմաղլէ սուրէթ մէզգիւրէ մահքէմէ Թիճարէթ Նըզամնամէսինին 20ճի մատտէսինին տէօրտիւնճիւ ֆըգրասը աճքեամընա դըրաէն թէպլիղ օլընմըշ աս օլընմագ իւզրէ մահքէմէնին տիվանխանէսինէ Թալիգ օլընտուղը կիպի էվրագը հավատիս վասէթասըլէ տախի իլանը լազըմ կելմիշ օլմաղլէ Թարիխտէն իթիպարէն 31 կիւն զարֆընտա մէրգում Պօղոս Աֆէեանըն մահքէմէյէ միւրաճաաթլա իսպաթը վիճուտ իթմէսի լազըմ կէլտէճէկի վէ իթմէտիկի Թագտիրտէ սուրէթը իլամըն թէպլիղ օլընմըշ ատտ իլէ հիւքմիւնին իճրա օլունաճաղը մալիւմ օլմագ իւզրէ իլան քէյֆիյէթէ իպթիտար գըլընտը։

16 րէպի իւլ էվվէլ, 311
14 իւլ, 309

ԳՈՆԻԱՔ

Ա. ԵՒ Ի. ԵՒ Ե. ԵՒ ՄԻԹԱՔՍԱՍ ԵՂԲԱՐՑ — **Ա. ԵՒ Ի. ԵՒ Ե. ԵՒ ՄԻԹԱՔՍԱՍ ԵՂԲԱՐՑ**

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՍՊԱՌՈՒՄ ՀԱՐԱՋԱՏ ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԽԱՂՈՂԻ ԳԻՆԻԷՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԱԼ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՉԻՔԱՂՕՅԻ ՎԵՐՋԻՆ ՔԱՆԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ... ՑՈՒՑԱԿԱՏԱՐ ԱՐՔՈՒՆԵԱՑ Ն. Վ. ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ (15 Դեկտ. 1892) — ԱՐՔՍՅԻՆԵԱՑ Ն. Թ. Ի ԹԱԳԱԺՈՒՀՒՈՅՆ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆՈՍԻ (16 Յունվ. 1893)

ԵՒ ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԱՑ

Դրուած յանձնարարութիւններով վաւերացեալ թէ՛ ներքին և թէ արտաքին նշանաւորագոյն բժիշկներէ եւ քիմիագէտներէ որոց անուանքը տեսնուին իւրաքանչիւր շիշի վրայ փակցուած վկայագիրներուն մէջ։

ՍՊԱՌՈՒՄ.—Արտաքին յանձնարարութիւնք եւ առաքուած վաճառման 1892ին հոկտեմբեր ամսոյն սկիզբէն մինչեւ 1893ի ապրիլ սկիզբը 12,314 ՄՆՏՈՒԿ եւ 219 ՏԱԿԱՌ ԳՕՆԵԱՔ հաւաստեալ պաշտօնական գրութեամբ Պիրէայի նաւային գործակալաց, այսինքն Բանելլինիօի, Մորտիլյէի, Լոյտի, Ֆրէսինէի, Մէսաժըրիի, Խտալական Ֆլօրիօյի շոգենաւային ընկերութեանց։

ԱՌԱՔՄՈՒՆՔ.—Ցեգիպտոս, Կարսի ծովուն եզերք (Սուլինա, Մասաուա եւ այլուր), Փորթ Սայիտ, Ադէն Արաբիոյ, Պէրութ, Լաթաքիա, Իսքէնտերուն, Կիպրոս, Սուսամ, Սագըզ, Իզմիր, Կրէտէ, Միթիլի, Տարտանէլ, Այնօրօս, Սէլանիք, Փորթօլաղօ, Գաւալա, Տէտէ-Աղաճ, Կ. Պոլիս, Օրտու, Սինոպ, Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռուսաստան, Իպրայիլ, Կալաց, Սուլինա, Քէօսթէնճէ, Մէտուն, Ալպանիա, Թիրիէսդ (Գերմանիոյ համար) այլն։

Փանելլինիօի շոգենաւերով սնտուկ 4,042 տակառ 94.—Մորտիւլէի շոգենաւերով սնտուկ 5,704 տակառ 65.—Ռուսական շոգենաւերով սնտուկ 1,729 տակառ 47.—Լոյտի շոգենաւերով սնտուկ 436 տակառ 6.—Ֆլօրիօի շոգենաւերով սնտուկ 185 տակառ 7.—Ֆրէսինէի շոգենաւերով սնտուկ 174.—Մէսաժըրիի շոգենաւերով սնտուկ 44։ Գումար ընդ ամէնը սնտուկ 12,314, տակառ 219։

Առագաստաւոր նաւերով, այլ եւ այլ միջոցներով, որպէս նաեւ տէրութեան զանազան գաւառաց առաքումներն եւ տեղական սպառումը չեն պարունակուիր վերի քանակութեանց մէջ։

Գոնեաքի տարեկան ընդհանուր սպառումը օտար երկիրներու մէջ 1,000,000 ֆրանքէ աւելի կ'անցնի։ ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՕՆԵԱՔ 600,000, ՇԻՇԻ ՀԱՄԱՐ ՑԱՐՄԱՐ ՏԱԿԱՌԱՑ ՄԷՋ։ Երաշխաւորութիւն զուտ խաղողէ հարազատութեան 100,000 Ֆրանք։ Սոյն գործարանին մէջ կը պատրաստուին նաեւ անուշ ըմպելեաց բոլոր տեսակները խաղողի հարազատ ցքին։ Ցոյժ ընտիր տեսակներ եւ եւրոպականներու հետ մրցելու կարող։ Նոյնպէս տակառներով ընտիր Ռոմեր եւս կը վաճառուին։ 773

ԳՈՐԾԱՐԱՆ «ԱՄՊԵԼՈՍ, (ԱՑՓԻ)» Ի ՊԻՐԵԱՑ «ԱՊՈԼԼՈՆԻ» ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ԿԻՑ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

322

ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — [illegible]

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11 141 290 — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4 446,418

ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 2,794,012 — ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐՒՈՅ 1,099,000

[illegible]

20,000,000 Անգլիական Ոսկի

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Օսմ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ... 110,000

[illegible] Մէհմէտ Ալի փաշա խան գ. տանյարկ թիւ 22 և 22 ter սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ [illegible]

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Իքինճի Օրտուի հիւմայուն իչուն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվգի միւնագասայա պուլունան 5,000,000 գըեէ չայիրին պէշէր գըեէսի 22 փարատա թալիպ ճըգտըղընտա օլմաղըա ֆիյաթը մէզքիւրէտէն թէնզիլաթ իճրասը իլէ մէզքիւր ճէ մըզաար չայիրին իհաալէսի Տէրսաատէտէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 8 3—3

Իւչիւնճիւ Օրտուի հիւմայուն մէրքէզինտէ պուլունան սաքիրը չաշանէ մուսայէնաթը իչուն միւնագասայա գօնուլան տաքիքին պէշէր գըեէսի 50 վէ հայվանաթը միրիյէ իչուն չայիրին պէշէր գըեէսի 33 փարատա թալիպի ճըգտըղընտա օլմաղըա մէզքիւր ֆիյաթլարտան թէնզիլաթ իճրասը իլէ գիւր օլունան տաքիք վէ չայիրին իհաալէսի Տէրսաատէտէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 9 3—3

Ինչաաթը սաքէրիյէ լուզումու իչուն 3000 ատէտ Էվրօպա մամուլաթը 2 աղըզլը գազմա միւնագասասը գօնուլարագ իլուլուն 18ինճի ճումաա իրթէսի կիւնի գարարը գաթիիսի ֆիաթը 100տէ 5 թէնզիլաթընըն գապուլը մուգառրէր օլտուղունտան թալիպ օլանլարըն ինշաաթը սաքէրիյէ տաիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 11 3—3

Մէրքէզը Սալթանաթը սէնիյէտէ պուլունան Ճիհնուսը Ճէնապը միւլիւքանէ մուսաեէնաթը իչուն միւպայեասը քիւլլճէ իլան գըլընան Մըսըր բիրինճիսինին ոգգէսի ճէմէտ գըեէսի 65 փարատա թալիպի ճըգտըղընտա իչպու իլուլուն բուճինին 20ինճի բազար իրթէսի կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիիսի վիրիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնի 100տէ 5 թէնզիլի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իհաալէսի թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 12 3—3

Ռէսիֆ Սուրմինէ մուգատտէմ Թապուրունըն կիւնճիւ պէօլիւկի միւլազըմը Ճևվէլինտէն միրճճ Մէհմէտ Շէրիֆ էֆ. նամընամուհարրէր 120դըռ. 'ը հավի վէ 17762 նումէրօլը 1 ատէտ սուրէթ գազաէն գայպ օլմուշ օլտուղունտան հէր քիմին էէտինէ կէչմիշ իսէ թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիւնէ գատար կէօթիւրիւպ նիզամիէէ խազինէսինէ թէսլիմ էյլէմէսի վէ իթմէտիկի թագտիրտէ հիւքմիւ օլմաեաճաղը իլան օլունուր։ Նօ. 13 3—3

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻ

Տօքթօր Այերի ջերմային հիւանդութեան այս դեղը՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ [illegible], է զօրաւոր և ազդու կազդուրիչ ամեն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճահճախառն վայրերու ջերմոտ կլիմային վատ ու ապականեալ օդերէն, [illegible]

[illegible]

[illegible] Կ. Պոլիս 614

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքանշան Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ.

Զատն տարուան յաջողութիւն Իտալիա, Ամերիկա, ի Հնդկաստան, Ամերիկա և յԵգիպտոս.—Շքանշան 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մել-պուռնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 1873ի Վիեննայի մի ջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ ստամոքսաբանական ամենէն ծանօթ ըմպելին է։—Շատ բժիշկներ կը յանձնարարեն իբր զուարճական գարմանական ծանօթային երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլէրայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ ըմպելիներէն և ամենէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժաբեր։ Հաչէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, սելձի ջրոյ և խաշուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշարարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՕՆՕՄԻ և ՐԷՔՔԻԱ 2218

VICHY

Վարչութիւն՝ ՓԱՐԻԶ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

GRANDE GRILE.—Աւշային անկարութիւնք, մարսողական ծանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի մաղձում, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար և այլն։

HOPITAL.—Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CELESTINS.—Երիկամանց եւ փամփուշտի անկարութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց-միզական (Ալպիւմինիւրի)։

HAUTERIVE.—Երիկամանց և փամփուշտի անկարութիւն, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քարսիւլին վրայ։

Անգլիական դեղարանն ու դեղավաճառանոցն ի Կ. Պոլիս, եւ ամեն դեղագործներուն քով։

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

1/12, [illegible]

4/26 [illegible]

15/27 [illegible]

15/27 [illegible]

16/28 [illegible]

[illegible] Սեպտ. 14/26 [illegible] 605

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ցոյց տալով երկու անգամ կը մեկնին Լիվէրփուլէ և Աթէ-Էւլէն գիծը

Անուանք	Թօնաչ	Անուանք	Թօնաչ
Ումբրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էթրուրիա	7718	Բոթնիա	4531
Սերվիա	7391	Սամարիա	3574
Աուրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավոնիա	5587	Ատլաս	2393
Ցեֆալոնիա	5517	Սարագոսսա	2166
Կալլիա	4809	Տարիֆա	2246
Սկիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալեփփօ	[illegible]	[illegible]	899
Ջեմայք	1876	Մարոքքօ	1855
Շերպուրկ	1614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակալը

Thomas C. Joly

Ալիքսանտր խան Թիւ 40

47 Ղալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլ և Միջերկրականի գիծը [illegible]

Անուանք	Թօնաչ	Անուանք	Թօնաչ
[illegible]	4200	[illegible]	3000
[illegible]	4000	[illegible]	3000
[illegible]	4000	[illegible]	3000
[illegible]	3250	[illegible]	3000
[illegible]	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	700

Դիմել առ Ճ. Վ. ՎԻԹՕԼ և Ընկ.

Ուրթալ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

292 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվրփուլ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

[illegible] Կ. Պոլսոյ և Ռուսիոյ գիծը

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ և Ընկ.

Անուանք	Թօնաչ	Անուանք	Թօնաչ	Անուանք	Թօնաչ
[illegible]	2000	[illegible]	1600	[illegible]	3200
Անճելօ	3000	[illegible]	5500	[illegible]	1700
Ապոլլօ	5500	[illegible]	2200	[illegible]	1500
Արկօ	2300	[illegible]	1800	[illegible]	1000
Արիոսդօ	[illegible]	[illegible]	2200	[illegible]	2800
[illegible]	3000	[illegible]	2000	[illegible]	4400
[illegible]	2200	[illegible]	3600	[illegible]	3200
[illegible]	2000	[illegible]	7000	[illegible]	3000
[illegible]	8800	[illegible]	1200	[illegible]	3500
[illegible]	2600	[illegible]	5000	[illegible]	3500
[illegible]	3500	[illegible]	2300	[illegible]	4000
Դանթէ	2100	[illegible]	2000	[illegible]	3200
[illegible]	2000	[illegible]	4200	[illegible]	2000
Դիդօ	2700	[illegible]	2200	[illegible]	2000
[illegible]	5000	Լէօ	2000	[illegible]	4300
[illegible]	3500	[illegible]	4500	[illegible]	3000
[illegible]	3400	[illegible]	6000	[illegible]	1200
[illegible]	2500	[illegible]	1500	[illegible]	2800
[illegible]	2500	Մար նէօ	4300	[illegible]	900
[illegible]	4800	Մարդէլլօ	6500	[illegible]	5000
[illegible]	2100	[illegible]	2000	[illegible]	5000
[illegible]	2600	[illegible]	3100	[illegible]	3600
[illegible]	3000	[illegible]	2000	[illegible]	1000
[illegible]	3200	[illegible]	3000	[illegible]	200
[illegible]	2600	Օթէլլօ	6000	[illegible]	200
[illegible]	800	[illegible]	4500	[illegible]	140
[illegible]	700	[illegible]	2000	[illegible]	120
[illegible] Մօնարք					8000
[illegible] Մօնարք					8000
[illegible] Մօնարք					8100

Թրիեսթէ շոգենաւը Լիվրբուլէն ասօր կը սպասուի դէպ ի հոկտ. 9։

[illegible]

Դիմել առ Յ. ՀԵՆՏ ԵՒ ՈՐԴԻ

Գործակալը

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

409

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

1 ՊԱՀՃԷ-ԳԱՊՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշելու լինելի արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենապատուիկ ցաւած ակռանները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև դարմանումն ամեն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակէն) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 114

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հաստատեալ է Փարիզ ի Լէպըլըթիէի, Պանի փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	45,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վիի»	»	114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան գրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քայսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, քարաքէօյի հրապարակը, Եէնի-Խան, առաջին յարկ։ 690

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ — ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ — ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

TRIPLEX IN UNUM: SANITAS
VIANDE
QUINA
PHOSPHATES

Ամենազօրաւոր կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամեն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Ջղային ու Ոսկրային գրութեանց կազմութեան և զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻՒԹ ՖՈՍՖԱՏ ՏԸ ՇՕ

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու գեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամեն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Ջղային ուժասպառութեան ամեն վիճակներուն որոց շատեր չարաչար կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Վիքթօր Հիւկօ փողոց, 14—ԼԻՈՆ 438

Գործակալ և միակ աւանդապահ ի Կ. Պոլիս ՕԿԻՒՍԹ ԲԱՍԷԿԱ Ղալաթիա, Մումհանէ, Թիւ 86։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղարաններու մէջ և դեղավաճառներու քով։

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Կ. ԽԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԽՍԱՖՈՒԼԵԱՆ

Ցեղզրլէամ Բիրինճիլիդ արհեստաւորժուրեան մէ Մուտրուբեան, Բաբեճեանրեան, Կոժանուբեան

Թէյի, լօգումի, հէլվայի, խավեարի, ըէչէլի, խահվէի, շաքարի, սիկառի, Թուղթի և այլ բազում պիտոյից յատուկ տուփեր, նոր և գեղեցիկ ձեւերով և գոյներով։

Լուսավառութեան յատուկ լապտերներ, տան վերաբերեալ ամեն տեսակ կաներ, պարտէզի դոյլեր, լուացարաններ, եւն. եւն. եւրոպական ճաշակաւ ներկուած։

Դիւրամատչելի ամենուն։

Մեծաքանակ յանձնարարութիւնք թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն փութով և ճշդութեամբ կը կատարուին։ 719

Պահճէ-Գաբու, Բասիմ Բաչա խանի դէմը։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1893, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ — Իրիկուն

	8	62	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50		
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս ...	6 10	6 30	7 00	7 30	8 56	9 27	10 ...	10 30	11 ...	11 45	1 30	2 ...	2 34	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 33	6 57	7 30	7 45	... ...	... ...
Գում-գաբու ...	6 20	6 46	7 09	7 42	9 05	9 37	10 11	10 39	11 09	11 55	1 41	2 9	2 44	3 10	4 11	4 43	5 11	5 43	6 11	6 44	7 07	7 46	7 54	... ...	... ...
Եէնի-գաբու ...	6 24	...	7 13	7 46	9 0	9 41	... ...	10 43	... ...	11 59	1 45	2 13	2 48	3 14	4 15	4 47	5 15	5 47	6 15	...	7 11	...	7 58	... ...	... ...
Տավուտ փաշա ...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...	... ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...
Սամաթիա ...	6 30	...	7 19	7 52	9 15	9 47	... ...	10 49	... ...	12 05	1 51	2 19	2 54	3 20	4 21	4 54	5 22	5 54	6 22	...	7 17	...	8 4	... ...	... ...
Եէտի-գուլէ ...	6 35	7 04	7 26	8 10	9 20	9 52	10 20	10 54	11 18	12 09	1 57	2 2[illegible]	3 ...	3 33	4 27	5 ...	5 28	5 59	6 29	6 53	7 22	7 58	8 7	... ...	... ...
Մագրիգիւղ ...	6 49	7 18	7 41	8 22	9 32	10 03	10 32	11 05	11 30	12 09	2 10	...	3 13	...	4 40	5 14	5 44	6 10	6 4[illegible]	7 4	7 34	8 12	...	... ...	... ...
Այ Ստեֆանօ ...	...	7 32	7 51	8 32	9 42	...	10 42	... ...	11 44	12 19	2 20	...	3 23	...	4 50	...	5 54	...	6 56	...	7 44	8 22	...	... ...	... ...
Քիւչիւք Չէք. ...	...	7 42	...	...	...	...	... ...	... ...	11 54	... ...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 06	...	...	...	...	... ...	... ...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ — Իրիկուն

	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	49	61			
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք. ...	5 53	...	...	...	...	...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	12 45	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 07	... ...	... ...	... ...
Այ Ստեֆանօ ...	6 05	7 02	...	...	8 11	8 52	9 53	... ...	10 53	... ...	... ...	12 57	...	2 58	...	3 55	5 01	...	...	6 27	...	7 22	8 01	... ...	... ...
Մագրիգիւղ ...	6 17	7 16	7 40	...	8 25	9 06	10 06	10 40	11 05	11 29	12 40	1 10	...	3 11	...	4 09	5 14	5 42	6 15	6 43	7 11	7 44	8 14	... ...	... ...
Եէտի-գուլէ ...	6 33	7 28	7 55	8 12	8 3[illegible]	9 19	10 19	10 53	11 17	11 42	12 52	1 23	2 27	3 24	3 54	4 25	5 30	5 5[illegible]	6 31	6 54	7 35	8 07	8 30	... ...	... ...
Սամաթիա ...	6 37	7 33	...	8 16	...	9 24	10 24	10 57	11 21	11 46	12 57	1 28	2 31	3 29	3 58	4 29	5 34	6 02	6 35	6 58	7 38	...	... ...	... ...	... ...
Տավուտ փաշա ...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	... ...	... ...	... ...
Եէնի-գաբու ...	6 43	7 39	...	8 22	...	9 30	10 30	11 03	11 27	11 52	1 03	1 34	2 37	3 35	4 04	4 35	5 40	6 08	6 41	7 04	7 43	...	... ...	... ...	... ...
Գում-գաբու ...	6 48	7 44	8 04	8 28	8 48	9 35	10 38	11 08	11 33	11 58	1 08	1 38	2 42	3 41	4 08	4 39	5 46	6 11	6 45	7 08	7 53	8 23	8 39	... ...	... ...
Պոլիս ..	6 56	7 52	8 12	8 36	8 56	9 43	10 46	11 16	11 41	12 06	1 16	1 46	2 50	3 49	4 16	4 47	5 54	6 22	6 53	7 16	8 01	8 32	8 47	... ...	... ...

Գպքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք 61 և 63 թիւ կառախմբով [illegible] կ'ընդունուին [illegible] ն որ անօրինութիւն, թիւ 8. 9, 10. 13, 38, 41, 42 և թիւ 15 կառախումբերը միայն վայրկեան մը կանգ պիտի առնուն ի Չէյթուն-Պուրնու։